

Міністерство освіти і науки України
Національний університет "Острозька академія"
Навчально-науковий інститут лінгвістики
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «Усний переклад та особливості мовлення в судових контекстах»

Виконав: студентка II курсу, групи МА-2

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Стамбульська В. В.

Керівник Коцюк Л. М.

Рецензент _____

Роботу розглянуто і допущено до захисту
на засіданні кафедри англійської філології
протокол № ___ від “__” _____ 2024 р.
Зав.кафедри _____ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ В СУДОВИХ КОНТЕКСТАХ.....	8
1.1. Юридична термінологія та її особливості.....	8
1.2. Особливості усного перекладу та його роль у сучасному світі.....	20
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ СПРАВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ.....	31
2.1. Особливості юридичної англійської мови.....	31
2.2. Мова судочинства та особливості її перекладу.....	37
2.3. Перекладацькі трансформації та їх види.....	45
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ В СУДОВИХ КОНТЕКСТАХ.....	53
3.1 Характеристика матеріалу дослідження.....	53
3.2. Лексичні трансформації при перекладі судових справ.....	55
3.3. Граматичні перекладацькі трансформації при перекладі судових справ.....	77
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми. Зростаюча інтенсифікація міжкультурної взаємодії у сфері юриспруденції зумовлює підвищений попит на усний переклад у судових контекстах. Інтеграція української правової системи до загальноєвропейського права та адаптація національного законодавства відповідно до вимог Європейського Союзу вимагають високого рівня компетентності у сфері усного правничого перекладу. Відмінності між правовими системами різних країн породжують специфічність юридичних текстів та інтерпретацію англійських термінів, що ставить перед перекладачами складні завдання, особливо в умовах судового процесу, де точність і швидкість мають вирішальне значення.

Усний переклад в судових контекстах можна охарактеризувати як «переклад однієї правової системи на іншу» в режимі реального часу. Тут тлумачення термінів ускладнюється не лише лінгвістичними, але й екстралінгвістичними факторами, такими як культурні відмінності, правові традиції та специфіка правових систем. Сучасні дослідження у галузі усного перекладу юридичних текстів сприяють вирішенню питань обміну юридичною інформацією, забезпечуючи адекватність перекладу в судових процесах.

Одним із найважливіших завдань сучасного мовознавства є вивчення специфіки усного перекладу в судових контекстах, його структури, семантики, закономірностей утворення та перспектив розвитку. Усний переклад у судових процесах є однією з найважливіших практик, що використовується не лише в професійному середовищі, але й у інших сферах правової комунікації. Актуальність нашого дослідження полягає у необхідності розвитку та вдосконалення практики усного перекладу в юридичній сфері, що є важливою складовою ефективною міжкультурної взаємодії в умовах правової інтеграції.

Історія дослідження теми. У деяких сучасних дослідженнях усного перекладу в судових контекстах увага приділяється як теоретичним, так і практичним аспектам, що дозволяє забезпечити точність та адекватність перекладу в умовах судового процесу. М. Миронова та С. Нікіфорова у своїх роботах зосереджуються на особливостях перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську. Дослідження А. Коваленка пропонує загальний курс наукового перекладу, що включає принципи та методи, які можуть бути застосовані до юридичного перекладу. І. Юровський аналізує утворення англо-американської юридичної термінології.

А. Солодка, Г. Проценко, О. Прохоренко, Л. Шестопалова досліджують особливості функціонування юридичної термінології та правничої лінгвістики в українській та англійській мовах. Праці Д. Цао «Legal Translation» та Г. Дудніка й Д. Оришича досліджують проблеми перекладу юридичної лексики та термінології, підкреслюючи важливість точності і культурної адекватності в перекладацькій діяльності.

В. Карабан у своїй праці про переклад наукової і технічної літератури надає корисні методологічні вказівки, що можуть бути адаптовані для перекладу юридичних текстів. А. Головня, А. Щербина, Л. Гастинщикова вивчають види усного перекладу та сфери його застосування, надаючи цінні теоретичні та практичні знання для перекладачів, які працюють у судових контекстах. Ю. Кіщенко розглядає головні особливості синхронного перекладу, що є важливим для розуміння специфіки усного перекладу під час судових засідань.

Праці Є. Максименка та Н. Артикуци присвячені національно-культурній специфіці номінації правових аспектів та мові права. М. Вербенец досліджує історію становлення і функціонування юридичної термінології української мови.

Загалом, огляд літератури показує, що усний переклад у судових контекстах вимагає глибокого розуміння правових систем, термінології та

культурних особливостей, а також здатності швидко і точно передавати інформацію в умовах високої відповідальності.

Мета роботи – аналіз і визначення специфіки усного перекладу в судових контекстах, зокрема особливостей юридичної термінології, труднощів перекладу судових справ з англійської на українську мову, а також перекладацьких трансформацій, що використовуються для забезпечення точності та адекватності перекладу в правовій сфері.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- визначити теоретичні засади дослідження усного перекладу та особливостей мовлення в судових контекстах;
- охарактеризувати труднощі перекладу судових справ з англійської мови на українську;
- здійснити аналіз особливостей використання лексичних трансформації при усному перекладі в судових контекстах;
- проаналізувати використання граматичних перекладацьких трансформацій при усному перекладі в судових контекстах.

Об'єктом дослідження є процес усного перекладу в судових контекстах.

Предмет дослідження – особливості мовлення в судових контекстах та перекладацькі трансформації, які використовуються для забезпечення точності і адекватності усного перекладу судових справ з англійської мови на українську.

Матеріалом дослідження є американський детективний телесеріал «Як уникнути покарання за вбивство».

Для реалізації мети дослідження та поставлених завдань використовувались такі **методи дослідження**:

- аналіз літератури використовувався для збору інформації про існуючі знання та дослідження в області юридичної термінології, особливостей усного перекладу і юридичної англійської мови;

- метод класифікації – для систематизації зібраних даних, особливо при аналізі перекладацьких трансформацій. Цей метод дозволить розподілити ці трансформації на категорії, такі як лексичні та граматичні, що спростить аналіз частотності їх використання;
- статистичний метод – для обробки та аналізу кількісних даних, у Розділі 3 (використання різних типів трансформацій при усному перекладі);
- описовий метод – для детального опису особливостей юридичної мови, юридичної термінології, а також характеристик і проблемних питань усного перекладу в судових контекстах
- метод суцільної вибірки – для вибору всіх доступних матеріалів для аналізу, щоб забезпечити повноту аналізу;
- перекладознавчий аналіз – для детального аналізу мовних елементів і процесів, що залучені в усний переклад.

Теоретичне значення полягає в тому, що:

- доповнено існуючі знання про особливості усного перекладу та мовлення в судових контекстах новими даними, отриманими в результаті емпіричного дослідження;
- деталізовано інформацію про впливи юридичного контексту на усний переклад. Це включає в себе аналіз того, як особливості юридичної термінології, мови судочинства та інших факторів впливають на вибір перекладачем перекладацьких стратегій та трансформацій;
- вперше було проаналізовано лексичні, граматичні та стилістичні особливості мовлення учасників судового процесу (суддів, прокурорів, адвокатів, свідків).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати допоможуть розробити методики та рекомендації щодо підготовки перекладачів для роботи в судах, що сприятиме підвищенню якості усного перекладу та забезпеченню права на доступ до правосуддя для всіх учасників судового процесу. Дослідження також допоможе перекладачам, які вже

працюють в цій сфері, вдосконалити свої знання та навички, що дозволить їм краще справлятися з складними завданнями перекладу юридичних текстів.

Структура дипломної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи становить 95 сторінки, з них 83 сторінки обсяг основного тексту. Список джерел та літератури загалом становить 66 позиції.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ В СУДОВИХ КОНТЕКСТАХ

1.1. Юридична термінологія та її особливості

Юридична мова, як зазначає Л. Пономарьова, є інструментом спеціалізованої юридично-інтелектуальної взаємодії, яку переважно використовують професійні юристи, хоча вона доступна і для ширших верств населення. Зазвичай, така мова не є частиною щоденних розмов, але набуває важливості в юридичних ситуаціях [29].

Як стверджує М. Вербенец, юридична мова, що є основою соціального інституту права та відповідної науки, має низку характерних ознак. По-перше, вона включає використання візуальних засобів для виділення ключових компонентів тексту в писемній формі. По-друге, юридичні тексти часто відзначаються складними синтаксичними конструкціями, які можуть містити два або більше підрядних речень. Дослідник також звертає увагу на мінімальне використання пунктуації, за винятком крапки [3, с. 5].

Деякі дослідники, такі як К. Баст, відзначають використання архаїчних виразів та канцеляризмів у юридичній мові. Крім того, вона характеризується запозиченнями з латинської та французької мов, частим вживанням сполучника «*of*», а також використанням синонімів для уточнення та уникнення неоднозначності [42, с. 6].

З лінгвістичної точки зору, як зазначають Ю. Самойлова та А. Решитко, юридична лексика охоплює не лише спеціалізовані терміни, а й ширший спектр лексичних одиниць. Вона включає загальноживані слова, які зберігають своє звичне значення у юридичному контексті, а також професіоналізми, латинізми, аббревіатури й навіть ідіоми, що зустрічаються в юридичних текстах.

У сфері права, юридична лексика визначається як сукупність слів сучасної мови, які застосовують юристи та законодавці у своїй професійній діяльності. Як відзначають Ю. Самойлова та А. Решитко, ця лексика поділяється на дві основні категорії: лексику правознавства та лексику правової практики. Перша охоплює термінологію, що використовується в наукових юридичних текстах, тоді як друга включає слова, що мають менш теоретичне навантаження та застосовуються в практичній діяльності [32, с. 256-257].

С. Кравченко визначає юридичний дискурс як форму інституційного дискурсу, що організує статусно-специфічну взаємодію учасників відповідно до встановлених норм і правил, необхідних для дотримання певної рольової поведінки в інституційному середовищі [14, с. 59]. У науковій літературі можна знайти різні інтерпретації юридичного дискурсу. Наприклад, Е. Дерді описує його як комунікативну подію високої складності, що виявляється у правових документах та юридичних текстах, розуміння яких потребує врахування позалінгвістичних факторів [6, с. 6].

Н. Артикуца представляє підхід, згідно з яким юридичний дискурс розглядається як діяльність, що базується на історично сформованих та соціокультурно обумовлених кодах, спрямованих на регулювання соціальних взаємин через створення, закріплення та легітимізацію правових норм [1, с. 41].

Як зазначає П. Батт, юридичний дискурс вирізняється особливим кодом, який найчастіше використовується в інституційних контекстах. Цей дискурс характеризується специфічними рисами, такими як застосування спеціалізованих термінів, канцелярських формулювань і кліше, а також уникненням експресивних мовних засобів. Він має складні синтаксичні конструкції та обмеження в жанрових і стилістичних варіаціях [44, с. 29].

Дослідження Н. Артикуци підкреслює, що лінгвістичні та стилістичні інструменти, а також специфічні мовні акти, які використовуються в

юридичному дискурсі, спрямовані на досягнення його основної мети – регулювання взаємин між суб'єктами [1, с. 41].

Юридична термінологія, як зазначає М. Любченко, визначається як набір словесних позначень для понять, які використовуються при формуванні законів або інших нормативно-правових актів [20, с. 85]. Н. Артикуца зазначає, що поняття «юридичний термін» може означати слово або фразу, що конкретизує правове поняття, відображаючи особливості державно-правових явищ, таких як адвокатура, арбітражний суд, інавгурація президента, позивач, правопорядок, правосуддя, юридична особа, юридичний факт, юрисдикція. Ці терміни мають визначення у юридичній літературі, законодавчих текстах, юридичних словниках, а також у науково-правових працях [1, с. 41].

Деякі дослідники, такі як Дж. Дей та А. Кройс-Ліндер, підкреслюють, що юридичні терміни точно відображають ключові елементи юридичного дискурсу, включаючи права, порушення, справедливість, норми, санкції тощо. Властивості цих термінів, такі як їхня однозначність, стабільність у використанні та експресивна нейтральність, дозволяють зіставляти їх з науковими термінами. Це дає змогу фіксувати специфічні значення та уявлення, мінімізуючи ризик подвійних інтерпретацій і чітко окреслюючи межі застосування правових норм [48, с. 250].

Юридичні терміни, які виконують роль мовних символів для позначення спеціалізованих концепцій у професійних сферах, є ключовими елементами правових текстів та становлять значні виклики для перекладу. Ці труднощі виникають через відсутність еквівалентів у перекладацькій практиці, особливо для неологізмів, а також через національну специфіку їх використання. Це включає відмінності в термінах між різними варіантами англійської мови, такими як американська, британська та канадська. Наприклад, термін «*county*» може позначати округ у США і графство у Великобританії, або ж одне й те саме слово в різних версіях англійської може мати різні значення.

Як зазначає Ю. Мазуріна, кожен термін несе в собі певне поняття, а його основною характеристикою є субстантивний аспект. Відповідно до її підходу, термін визначається як «слово або словосполучення, яке належить до спеціальної (наукової, технічної тощо) лексики та створюється для точної передачі спеціалізованих понять і об'єктів» [21, с. 84].

Юридична термінологія має бути зрозумілою не лише фахівцям у галузі права, але й звичайним громадянам, які не мають спеціалізованої юридичної освіти. Це вимагає, щоб юридична мова була чіткою, насиченою та прозорою, що робить її доступною широкому колу осіб.

Як відзначають такі дослідники, як Дж. Ло та Е. Мартін, юридична термінологія містить як однозначні, так і багатозначні терміни. Полісемантичність юридичних термінів часто пов'язана з їхнім використанням у різних сферах права. Наприклад, в оксфордському словнику права термін «*admission*» у контексті цивільного процесу визначається як «*a statement by a party to litigation or by his duty authorized agent that is adverse to the party case*», тоді як у кримінальному праві цей термін може означати «*statement by the defendant admitting an offence or a fact*» [58, с. 17].

Л. Ілінська та М. Платонова переконані, що ідея про «точний і певний сенс» юридичних термінів викликає певні суперечки, адже абстрактність правових понять часто сприяє неоднозначним тлумаченням нормативних документів, навіть якщо вони формулюються за допомогою спеціалізованої термінології [55, с. 141]. Це підкреслює важливість ретельного добору термінів, що використовуються у правових текстах, для мінімізації можливих різночитань та забезпечення точності правового регулювання.

У контексті цього дослідження юридичні терміни розглядаються як елементи, що використовуються в юридичній техніці для вербального вираження державно-правових понять, які сприяють фіксації та закріпленню змісту нормативно-правових актів.

Мова юриспруденції постійно розвивається, що зумовлює застарівання деяких юридичних термінів, зміни їхнього значення та появу нових запозичених виразів.

У сучасній юридичній мові існує ряд критеріїв, яких необхідно дотримуватися при використанні юридичних термінів, що є важливими для перекладача. Як зазначає Б. Юськів, юридичний термін повинен відповідати наступним вимогам:

- узгоджуватися з правилами та нормами відповідної мови;
- бути систематичним;
- відповідати чітко визначеній концепції;
- зберігати відносну незалежність від контексту;
- бути точним і лаконічним;
- відповідати певній системі термінології;
- бути об'єктивним та нейтральним;
- мати естетичну милозвучність [40, с. 103].

Ці критерії допомагають забезпечити чіткість та зрозумілість юридичних текстів, що є надзвичайно важливим у процесі правового регулювання та перекладу юридичних документів.

Термінологія української юридичної мови часто відзначається полісемантизмом. Наприклад, термін «санкція» може мати кілька значень залежно від контексту:

- 1) частина законодавчої норми, яка визначає наслідки її порушення;
- 2) у міжнародному праві – це засоби впливу на держави, що порушують міжнародні угоди [13, с. 37].

Сучасний лексичний склад юридичної термінології в Україні формується з автентичних українських термінів, таких як *закон*, *бездіяльність*, *пільги*, *недоторканність*, *злочин*, *вирок*, *заповіт*, *право*, *правосуддя*, *наклеп*, *скарга*, *уряд*, *шлюб*, а також із запозичень з іноземних мов. Ці запозичені слова переважно походять з латинської та грецької мов, а також з російської, французької, англійської, німецької, польської,

іспанської, італійської, сербської та хорватської. Багато з цих термінів увійшли в українську через романо-германські або слов'янські мови, зокрема: *абдикація, акт, делегація, компетенція* (з латинської), *страйк, локаут, прайвеси, корупція* (з англійської), *хартія, гіпотеза, герусія, політика, автономія* (з грецької), *абандон* (з французької), *авізо* (з італійської) [8, с. 25].

Такий змішаний характер юридичної термінології сприяє її багатозначності та відображає вплив історичних та культурних контактів на формування української правничої лексики.

Н. Єльнікова пропонує класифікувати іноземні терміни в юридичній мові наступним чином:

- Терміни, які є інтернаціоналізмами і використовуються у багатьох мовах зі схожим значенням (наприклад, абандон, інавгурація, імпічмент);

- Терміни, для яких відсутні точні національні відповідники (наприклад, дифамація, бюджет, брокер);

- Терміни, які мають синоніми в національній мові, іноді дублюючи вже існуючі юридичні вирази (наприклад, виборці порівняно з електоратом, авторське право порівняно з копірайтом, авторський гонорар порівняно з роялті) [8, с. 25].

Запозичення термінів з перших двох груп сприяє позитивному розвитку терміносистеми та юридичної мови, оскільки це відображає глобальну тенденцію до уніфікації термінології та задовольняє потреби швидкого впровадження нових понять у метамову. Терміни з третьої групи свідчать про те, що іншомовні слова часто відповідають основним критеріям юридичних термінів, таким як стислість, точність, лаконічність і продуктивність у словотворенні [8, с. 25].

Цей підхід до класифікації підкреслює важливість іноземних термінів у сучасній юридичній мові, сприяючи її адаптивності та інтеграції в глобальний правовий контекст.

Терміни, що використовуються в юридичній сфері, можна поділити на кілька категорій. До першої належать специфічні терміни, властиві лише галузі юриспруденції, такі як «promissory estoppel» або «replevin». Інші терміни можуть бути запозичені з загальноживаної мови, але вони набувають особливого значення в правовому контексті. Крім того, на переконання М. Галдії, юридична мова часто включає терміни з інших наукових галузей, які, при застосуванні у правовій сфері, також вважаються юридичними термінами [50, с. 18].

На основі класифікаційних принципів, запропонованих С. Нікіфоровою, юридичні терміни можна поділити на такі категорії:

1. Загальноживані терміни, які зрозумілі широкому колу людей та використовуються у повсякденному житті (наприклад, українською – біженець, свідок, працівник; англійською – accreditation, accomplice);

2. Спеціалізовані юридичні терміни, що зазвичай використовуються та розуміються лише фахівцями у галузі права (українською – необхідна оборона, задоволення позову; англійською – to retaliate accusation) [27, с. 175].

У юридичній термінології спостерігаються ті ж лексико-семантичні процеси, що й у загальному словниковому складі мови, включаючи полісемію, омонімію, синонімію, антонімію та паронімію.

Полісемія означає наявність кількох пов'язаних значень одного слова, які виникають на основі первинного значення (наприклад, аболіція, конвент, вина, право, суд). Хоча це явище є природним, у системі юридичної термінології його вважають значним недоліком, оскільки полісемія суперечить основній вимозі до термінів – їхній однозначності.

Семантична пов'язаність є ключовим аспектом, що характеризує унікальність і особливості полісемії. У межах цього явища різні значення одного слова мають логічний зв'язок. Такий зв'язок може базуватися на схожості об'єктів, контекстуальній суміжності або відношеннях типу «частина – ціле».

Юридична термінологія також часто стикається з явищем омонімії, коли одне багатозначне слово розділяється на два або більше значень через труднощі у відмежуванні між полісемією та омонімією. У правовому контексті омонімія є небажаним явищем, оскільки вона значно ускладнює процес надання значень словам і створює проблеми в їхньому тлумаченні [8, с. 26].

Таким чином, у юридичній термінології важливо уникати багатозначності, щоб забезпечити точність і однозначність правових текстів, що є основою для ефективного правового регулювання.

У юридичній термінології розрізняють міжгалузеву та внутрішньогалузеву омонімію. Міжгалузеві омоніми виникають, коли терміни з однієї галузі переосмислюються і використовуються в лексиконі інших наукових сфер. Внутрішньогалузева омонімія, своєю чергою, характеризується вживанням одного слова з різними значеннями всередині однієї спеціалізованої галузі.

Проблема синонімії є одним із основних викликів у сфері термінознавства. У юридичній термінології синоніми – це терміни, які позначають один і той самий денотат і можуть мати ідентичні або схожі значення. Вони можуть відрізнятися манерою використання, структурою (наприклад, однослівні терміни, складні слова, аббревіатури, фрази) і походженням (автентичні українські чи запозичені слова). Наприклад, терміни «юриспруденція» та «правознавство», «суїцид» та «самогубство», а також варіанти як «правовий», «правничий», «правний», «юридичний» і «карний», «кримінальний» є прикладами таких синонімічних пар [8, с. 26].

Дослідники у галузі мовознавства по-різному трактують та оцінюють синонімічні зв'язки в наукових текстах, що свідчить про недостатнє вивчення цієї проблеми. Деякі вчені вважають, що синонімія в термінології є наслідком лексичного хаосу у юридичній мові. Інші дослідники стверджують, що оскільки мовні закономірності є універсальними, термінологія також має відповідати цим законам для збагачення

стилістичного різноманіття. З нашої точки зору, синоніми в правничій сфері можуть підривати принцип однозначності й точності, що є важливим для мови права.

Цей погляд підкреслює необхідність балансу між лексичною гнучкістю та точністю у правничій мові, з метою збереження ефективності правового регулювання.

Антонімія є одним із ключових принципів формування термінів у правовій мові, наприклад, «обвинувачення» проти «захисту», «законно» проти «незаконно», «об'єктивне право» проти «суб'єктивного права». Цей принцип дозволяє ефективно систематизувати термінологію, використовуючи антонімічні пари, які зустрічаються і в загальноживаній лексиці. Законодавча мова часто включає антоніми, що відображають протилежні інтереси, такі як права та обов'язки [8, с. 26].

Розглядаючи терміни в діахронічному аспекті, важливо звернути увагу на використання застарілих термінів або виразів, які можуть надавати тексту стилістичне забарвлення. Прикладами таких термінів є «*null and void*» або «*terms and conditions*».

Г. Дуднік та Д. Оришич наголошують, що в даний час англійська юридична термінологія переживає період інтенсивного розвитку, де старіші терміни замінюються новими, більш простими та зрозумілими для широкого кола користувачів. Застарілі юридичні терміни, такі як «*mareva injunction*» та «*ex parte*», замінюються більш загальними виразами, наприклад, «*freezing injunction*» і «*without notice*». Крім того, з'являються неологізми, що часто походять з розмовної мови, як «*dick wrap license*». Ці зміни можуть створювати труднощі при перекладі, оскільки переклад має відображати сучасний стан розвитку термінології, як при перекладі з англійської на українську, так і навпаки [7, с. 26].

Дж Джонсон пише, що у юридичному дискурсі існує багато варіантів виразу, які надають текстовій та усній комунікації певні просторові кваліфікативні характеристики залежно від контексту дискурсу. Елементи

міждискурсивної взаємодії збагачують текстову структуру юридичного дискурсу новим смисловим вмістом та додають широкий спектр міждискурсивних нюансів [56, с. 532].

Як зазначає Ч. Хеффер, одним із найпоширеніших методів формування термінів в англomовному юридичному дискурсі є створення багатокomпонентних словосполучень, зазвичай дво- та трикомпонентних. На думку дослідника, це сприяє точнішому визначенню юридичних понять, що важливо для уникнення неоднозначностей у їхньому тлумаченні [52, с. 158]. Н. Коваль підтримує цю думку, додаючи, що розвиток кримінально-процесуальної системи часто зумовлює виникнення нових термінів, які ґрунтуються на вже існуючих поняттях [12, с. 12].

Цей підхід до створення юридичної термінології не є однозначним. Наприклад, В. Евальд відзначає, що двокомпонентні терміни у юридичному дискурсі можуть бути класифіковані за різними моделями, що дає змогу правовій спільноті адаптувати існуючі терміни під конкретні контексти та правові реалії. Двокомпонентні терміни-словосполучення в юридичному дискурсі дослідник пропонує класифікувати за наступними моделями [49]:

- 1) Прикметник + іменник – *procedural costs, controlled purchase, disciplinary responsibility, legislative proposal, private prosecution;*
- 2) Іменник + іменник – *interrogation room, bar association, witnesses intimidation, witness immunity, search action, court costs, submission scale.*
- 3) Іменник + прийменник + іменник – *completion of the investigation, penalty for an offence, supervision over the legality, appeal against a decision.*
- 4) Дієслово + іменник – *to dismiss a charge, to file a petition, to grant a motion, to refuse a petition, to aggravate circumstances, to hold an inspection.*

Трикомпонентні терміни-словосполучення в юридичному лексиконі формуються за декількома структурними моделями [36, с. 284]:

- 5) Іменник (+ прийменник) + іменник (+ прийменник) + іменник – *supervision over compliance with laws, attorney personality profile, court order obligation.*

6) Іменник (+ прийменник) + прикметник + іменник – *rules of civil procedure, body dysmorphic disorder, deprivation of special rights, consolidation of criminal cases, immunity of an international entity.*

7) Прикметник + іменник + іменник – *investigatory isolation ward, temporary property seizure, forensic medical examination, special investigation activity.*

У англomовному юридичному дискурсі також існує обмежена кількість структурних моделей для формування трикомпонентних термінів, серед яких можна виділити наступні варіації: дієслово + прикметник + іменник; дієслово + іменник + дієслово; дієслово + іменник + іменник; іменник + дієслово + іменник; прикметник + прикметник + іменник [60, с. 200], такі як – *to launch criminal investigation, failure to execute the sentence, to deprive the right to speak, current draft law.*

Зазвичай, дво- та трикомпонентні терміни з кінцевим компонентом-іменником служать для вираження різних понять:

- Дії – наприклад, *appeal against decision execution of the sentence, additional charge, special investigation activity;*
- Абстрактні поняття – *justificative circumstances, disciplinary responsibility, aggravation circumstances private prosecution;*
- Правові норми та положення – *tax legislation, breaking of civil order, responsibility for false denunciation, current draft law, legislative proposal, civil claim.*

У сфері юридичної термінології виділяються декілька типових чотирикомпонентних структур термінів [17, с. 37]:

8) Прикметник + іменник + іменник + іменник, наприклад, *compulsory treatment for alcohol abuse, juvenile subjection to supervision of a guardian.*

9) Іменник + іменник + прикметник + іменник, як у випадку *rule of the act on criminal responsibility.*

10) Прикметник + прикметник + іменник + іменник, зокрема, *criminal executive system body.*

11) Прикметник + іменник + прикметник + іменник, наприклад, *compulsory measures of educational character*.

Ознаки вищезазначених моделей дають нам можливість сформулювати такі три групи [62, с. 100]:

- правові поняття: *claim for compensation for moral damage, rule of the act on criminal responsibility, imperative criminal procedure provision, prohibiting rules of criminal procedure*;
- види покарань: *compulsory treatment for alcohol abuse, compulsory treatment for drug abuse, juvenile subjection to supervision of a guardian, compulsory measure of educational character*;
- правові органи: *criminal executive system body, bodies controlling tax compliance*.

Для словосполучень у англomовному юридичному дискурсі найчастіше використовують такі слова-форманти, як: *law, charge, right, investigation, legislation: property rights, current legislation, the right to appeal, pre-trial investigation, law of procedure, political right, additional charge, criminal and procedure law, unbiased investigation, undercover investigation, tariff legislation, to pass legislation, etc.*

Як зазначають багато філологів, зокрема М. Коен, усне юридичне мовлення не обмежується лише науковим стилем. М. Коен підкреслює, що воно також включає елементи офіційно-ділового та розмовного стилів, що надає йому більшої гнучкості та адаптивності в різних юридичних ситуаціях [47]. Розмовний стиль у юридичному контексті, за його словами, вирізняється безпосередністю та орієнтованістю на особистісне спілкування. Це особливо помітно як у монологічних, так і в діалогічних формах професійного мовлення, що впливає на лексичні та синтаксичні особливості кожного з них. Інші дослідники підтримують думку про те, що така багат шаровість юридичного мовлення робить його більш доступним для різних аудиторій, зокрема для тих, хто не має спеціалізованих знань, але взаємодіє з правовими процесами.

Таким чином, юридична термінологія формує основу правової системи будь-якої країни, відіграючи ключову роль у правовідносинах, законодавчій діяльності та юридичному спілкуванні. Специфіка цієї термінології полягає в її високій стандартизації, точності та однозначності, що є вкрай необхідним для забезпечення правової ясності та передбачуваності.

Юридична термінологія складається з точно визначених термінів, які використовуються для опису конкретних правових понять та інститутів. Ці терміни мають унікальні значення, які часто відрізняються від їх звичайного вжитку в повсякденному житті. Юридичні терміни часто складаються із кількох компонентів, що утворюють фіксовані словосполучення або фрази.

1.2. Особливості усного перекладу та його роль у сучасному світі

Робота перекладача полягає у перекладі текстів з однієї мови на іншу в письмовому вигляді, тоді як усний перекладач займається перекладом вимовлених слів. Як зазначають дослідники, залежно від того, чи переклад здійснюється одразу після почутих коротких фраз або після довших частин промови, розрізняють два види перекладу: синхронний та послідовний. У випадку послідовного перекладу перекладач часто робить нотатки під час слухання, щоб полегшити собі роботу. Синхронний переклад зазвичай виконується в спеціально обладнаних кабінах, тоді як одночасний переклад також може здійснюватися у формі нашіптування, коли перекладач знаходиться поруч із тими, кому потрібен переклад.

Зростання потреби в перекладах стимулює інтерес до теорії та практики перекладу. Лінгвісти досліджують питання семантичної еквівалентності граматичних та лексичних засобів. Психологи та перекладачі зосереджуються на аспектах процесу перекладу, пов'язаних із людським фактором. Практики, зокрема, аналізують помилки у перекладі та намагаються розробити загальні принципи, які б допомагали уникати помилок у майбутньому [5, с. 13].

У сучасному розумінні, переклад означає «перетворення тексту з однієї мови на іншу». Важливо підкреслити, що попит на перекладачів залишається дуже високим. Однак знання мови недостатньо для якісного виконання перекладацьких завдань. Як стверджують фахівці, перекладач повинен не лише глибоко розуміти обидві мови, а й бути добре обізнаним у конкретній тематиці, вміти одночасно виконувати кілька завдань. Згідно з дослідженням Всесвітньої організації охорони здоров'я, усний конференц-переклад є третьою за рівнем стресу професією після пілотів та авіадиспетчерів, що свідчить про значні фізичні та емоційні навантаження, з якими стикаються перекладачі [5, с. 13].

Усні види перекладу заслуговують окремої уваги. Усний переклад здійснюється або під час прослуховування оригіналу, або після його завершення. Існують два основних типи усного перекладу: послідовний та синхронний. Послідовний переклад виконується після того, як оригінальний текст було повністю озвучено, тоді як синхронний переклад відбувається майже одночасно з вимовою оригінального тексту. Крім того, існує ще один вид перекладу – нашіптування, коли перекладач говорить майже одночасно з мовцем, але тихо, перебуваючи поруч з аудиторією, якій потрібен переклад.

Як зазначає Кіщенко, кожен вид усного перекладу має свої специфічні особливості, які впливають на підходи та методи роботи перекладачів.

1. Синхронний переклад. Цей вид перекладу вимагає особливих навичок, таких як швидка реакція, багатий словниковий запас, глибоке знання лексики та здатність «слухати і говорити одночасно». На відміну від послідовного перекладу, синхронний переклад зазвичай використовується на великих заходах з численними учасниками. Перекладачі працюють у звукоізованих кабінах, де слухають голос доповідача через спеціальний пристрій і одночасно перекладають через мікрофон. Учасники можуть слухати переклад через спеціальні навушники або навіть через телефон.

Синхронний переклад є великим випробуванням для перекладачів, оскільки він вимагає не лише тривалої підготовки, а й використання

спеціального обладнання та належного облаштування приміщення. Перекладачі зазвичай працюють у парах, змінюючись кожні 15–20 хвилин, щоб уникнути перевантаження. За деякими правилами, наприклад у ООН, перекладачі повинні перекладати лише на свою рідну мову, хоча це правило інколи порушується в залежності від обставин [11, с. 71].

Синхронний переклад вимагає від перекладачів низки специфічних навичок та здатностей. Одним із ключових аспектів є психофізіологічна здатність одночасно слухати й говорити, що є важливим для збереження точності перекладу навіть в умовах швидкого темпу мови.

Кириленко також звертає увагу на психічне напруження, яке виникає під час синхронного перекладу, оскільки перекладач не має можливості зупинити оратора або попросити його повторити сказане. Це напруження посилюється великим числом слухачів, а також тим, що помилки важко виправити, коли переклад відбувається в реальному часі.

Інші дослідники, такі як С. Максимов, відзначають, що синхронний перекладач повинен бути готовим адаптуватися до різних манер і темпів мовлення оратора, які часто не враховують специфіку роботи перекладача. Максимов підкреслює, що перекладач повинен мати високу стресостійкість та здатність до імпровізації, оскільки оратори можуть використовувати незрозумілі або незвичні стилі мовлення [23, с. 115].

Таким чином, різні дослідники сходяться на думці, що синхронний переклад є однією з найскладніших форм перекладу, яка потребує високого рівня підготовки та психічної витривалості від перекладача. Водночас, існують різні погляди на те, як краще адаптуватися до умов синхронного перекладу та мінімізувати стресові фактори, що підкреслює необхідність подальших досліджень у цій галузі.

Як зазначає Т. Ніколаєва, послідовний переклад є одним із найбільш поширених видів усного перекладу, що здійснюється під час зустрічей, бесід або конференцій з обмеженою кількістю учасників. Перекладач розташовується поруч із доповідачем і робить нотатки протягом коротких

виступів, що зазвичай тривають не більше 5 хвилин. Для цього використовуються спеціальні скорочення та позначки, які дозволяють швидко зафіксувати ключові моменти. Ця техніка скоропису є цінною навичкою, але вона також вимагає добре розвиненої пам'яті та здатності до швидкого відтворення інформації [28].

Коли доповідач завершує свою частину виступу, перекладач відтворює сказане іншою мовою, спираючись на власні записи. За словами Т. Ніколаєвої, однією з головних переваг послідовного перекладу є відсутність потреби у спеціальному обладнанні, такому як мікрофони чи навушники. Досить мати блокнот і ручку для запису слів доповідача. Мінімум необхідних матеріалів робить цей вид перекладу економічно вигідним, що часто є вирішальним фактором при виборі перекладацьких послуг [28].

Як зазначає О. Куца, послідовний переклад має низку функціональних переваг, серед яких – надання перекладачам додаткового часу для точної передачі змісту виступу. Це важливо, оскільки перекладачі отримують можливість зробити промову більш логічною та емоційно виразною. Вони можуть ретельно обдумати інтонацію та емоційне забарвлення кожного висловлювання, не відволікаючись на одночасне слухання та переклад. Це дозволяє перекладачам вибрати найбільш відповідний спосіб передачі змісту, що підвищує якість і узгодженість перекладу.

Однак, як вказують деякі дослідники, послідовний переклад має і свої недоліки. Основним з них є те, що повідомлення передається двічі: спочатку оригінальною мовою, а потім мовою аудиторії, що подвоює тривалість зустрічі. Це може створювати незручності для зайнятих учасників, особливо в умовах обмеженого часу. Крім того, важливо, щоб доповідачі були обізнані про необхідність перекладу та робили паузи, надаючи перекладачеві час для відтворення інформації [15, с. 94]. Таким чином, послідовний переклад вимагає тісного контакту між перекладачем і доповідачем, що є його важливою перевагою, оскільки сприяє ефективному обміну інформацією.

3. Нашіптування. Цей тип перекладу включає тихе перекладання тексту прямо у вухо слухача. Основна перевага цього методу полягає в тому, що і перекладач, і слухач можуть легко переміщатися. Проте, є й певні недоліки: слухачі можуть відволікатися через шепіт перекладача, а самі перекладачі часом зазнають дискомфорту від незручних поз або поганих акустичних умов, що інколи змушує їх говорити голосніше. Зазвичай цей тип перекладу обмежується максимум двома слухачами.

Нашіптування має певні переваги порівняно з іншими видами усного перекладу. Цей метод дозволяє виключити необхідність установки дорогого обладнання, яке потрібно для синхронного перекладу, тим самим знижуючи витрати на лінгвістичний супровід подій. Переклад здійснюється відразу, тому доповідач не має переривати свій виступ, що дозволяє зберегти неперервність презентації без часових затримок. Окрім того, шушутаж зазвичай виконує один перекладач, а не двоє чергових, що робить його вартісно ефективнішим у порівнянні з традиційним синхронним перекладом. Цей метод особливо зручний для екскурсій або відвідувань культурних чи промислових об'єктів, коли кількість іноземних гостей невелика і умови не дозволяють застосовувати обладнання для синхронного перекладу.

Нашіптування, попри його переваги, має і значні недоліки. Наприклад, цей метод не ефективний для великих груп людей, оскільки оптимально підходить лише для аудиторії до чотирьох осіб. Подібно до синхронного перекладу, він вимагає від перекладача одночасного слухання, перекладання і вимовляння тексту, що вимагає високої концентрації та може призвести до швидкої втоми. При організації тривалих заходів слід враховувати, що перекладачі можуть ефективно працювати не більше двох-трьох годин поспіль. Шумне середовище також є перешкодою для такого виду перекладу, як нашіптування, оскільки низька гучність голосу перекладача ускладнює сприйняття перекладу слухачами.

Враховуючи зазначені обмеження та особливості, важливо уважно підходити до вибору методу перекладу. Критерії, як-от розмір аудиторії,

часові обмеження, наявність технічних засобів для синхронного перекладу, мають бути вирішальними у виборі найбільш підходящого виду лінгвістичного супроводу. Таке рішення дозволить максимально ефективно використовувати доступні ресурси та забезпечити якісний переклад [5, с. 16].

Тепер вважаємо за потрібне розглянути специфічні риси видів усного перекладу в залежності від сфер застосування.

1. Віддалений відео-переклад (VRI) зазвичай використовується у міжнародних організаціях та на спеціалізованих відеоконференціях. Такий тип перекладу стає в нагоді, коли спікер не може фізично бути присутнім на місці проведення заходу та спілкується з аудиторією дистанційно. Це також ефективно під час сесій питань та відповідей. У США ця технологія часто використовується для перекладу жестової мови, дозволяючи людям із вадами слуху спілкуватися через відеоконференції з допомогою перекладача, який перебуває не на місці події, а в кол-центрі.

VRI є особливо корисним у ситуаціях, коли важко знайти кваліфікованих перекладачів, наприклад у віддалених або сільських районах, а також коли перекладач потрібен терміново, але немає можливості його залучити на місце. Під час відеоконференцій перекладач слухає спікера через гарнітуру і використовує веб-камеру для перекладу жестовою мовою. Коли глуха особа відповідає, перекладач озвучує її відповідь для чуючих учасників. Таким чином, VRI дозволяє взаємодіяти обом сторонам, ніби вони перебувають у одному просторі [56].

Окрім того, віддалений відео-переклад має велике значення у критичних обставинах, як-от у відповідях на виклики екстрених служб, медичних та юридичних консультаціях, де точність перекладу може вирішити долю людини. VRI має відрізнитися від відеоретрансляційних служб (VRS), які забезпечують переклад телефонних дзвінків між людьми, що перебувають у різних місцях [66].

2. Переклад під час переговорів. Під час переговорів використовується послідовний переклад. Перекладач, як правило, сидить поряд із своїм

клієнтом та виконує двосторонній переклад мовлення. В таких ситуаціях, на відміну від більших зібрань як конференції чи симпозіуми, учасники представляють тільки дві мовні групи. Роль перекладача тут критично важлива, оскільки від якості його роботи може залежати підписання угоди між сторонами.

Іноді в таких переговорах може брати участь другий перекладач. Це дозволяє їм працювати по черзі або ж спеціалізуватися на перекладі в одному напрямку, що зменшує навантаження, адже не потрібно переключатися між мовами. Тим не менш, через важливість конфіденційності інформації, зазвичай віддають перевагу роботі лише одного перекладача.

Є й випадки, коли учасники переговорів розуміють мову один одного, але для уникнення можливих непорозумінь все одно присутній перекладач, який вступає в процес лише за потреби [61].

3. Переклад на виставках. На міжнародних виставках переклад є дуже затребуваним. Під час заходів, таких як форуми, прес-конференції та презентації, зазвичай застосовується синхронний переклад, а на виставкових стендах – послідовний. Тематичні виставки вимагають особливої уваги до термінології, тому перекладачам на таких подіях необхідно мати глибоке розуміння специфіки предмету. Регулярна робота на одній і тій же спеціалізованій виставці може значно покращити якість перекладу. Крім того, знання локальних особливостей може бути додатковою перевагою для перекладача. Дні на виставках часто бувають довгими, але вони надають чудові можливості для налагодження нових професійних зв'язків. Тому для роботи на таких заходах зазвичай вибирають досвідчених і витривалих перекладачів, які здатні ефективно працювати протягом усього дня [65].

4. RSI. RSI, що розшифровується як віддалений синхронний переклад, є методом перекладу, що з'явився на тлі розвитку новітніх технологій, глобалізації та зростаючої потреби у міжмовному віртуальному спілкуванні у швидкому ритмі сучасного бізнесу. Цей спосіб інтерпретації набуває популярності серед міжнародних організацій, державних установ та бізнес-

структур, хоча і вважається дещо дискусійним і потребує додаткового технологічного вдосконалення. RSI вимагає високої якості технічного обладнання, включаючи аудіо-відео забезпечення та заходи безпеки для гарантії надійного зв'язку. Не менш важливими є багатоканальний зв'язок, надійне інтернет-з'єднання, професійні навушники та адаптоване приміщення для перекладачів, щоб забезпечити ефективну багатомовну комунікацію на відстані. Зазвичай RSI здійснюється зі спеціально обладнаних робочих місць, таких як перекладацькі кабінети або консультаційні центри, і може включати використання відео або чисто аудіо зв'язку для забезпечення конфіденційності. Записи інтерв'ю та їхні переклади також зазвичай фіксуються для подальшого використання. Кожен сеанс RSI вимагає ретельної підготовки перекладача для забезпечення високої якості перекладу [53].

5. Телефонний переклад. Телефонний переклад використовується переважно для здійснення коротких та професійних конференційних дзвінків. Подібні конференц-зв'язки зазвичай включають перекладача та кількох учасників, обмежуючись лише аудіозв'язком без відео. У секторі державних послуг та для громадських організацій часто організуються системи, де перекладачі обслуговують дзвінки протягом всієї робочої зміни. У приватному секторі, телефонні конференції зазвичай плануються заздалегідь, що дозволяє перекладачам належно підготуватися. Такі дзвінки здебільшого є міжнародними і здійснюються для вирішення питань із клієнтами, постачальниками або для віртуальних зустрічей між міжнародними проектними групами [64].

6. Громадський переклад стає все більш затребуваним серед державних установ, тому й отримав свою назву. Цей тип перекладу ефективно розширює асортимент перекладацьких послуг. Ключові аспекти, якими необхідно володіти для успішної роботи у цій сфері, включають знання різних технік перекладу, забезпечення прозорості та неупередженості,

дотримання етичних стандартів професії, а також уміння виступати як нейтральний культурний посередник [51].

7. Переклад у сфері охорони здоров'я. У зв'язку з технологічним розвитком та зростанням глобальної мобільності все більше людей шукають медичну допомогу за кордоном. Це спричинило зростання важливості медичного перекладу. Медичний туризм пропонує численні переваги, але також супроводжується викликами, як-от мовні бар'єри. Перекладачі, які працюють у цій галузі, мають володіти спеціалізованими навичками, включно з глибоким розумінням медичних процедур та термінології, а також знанням відповідних мов. З огляду на високий ризик і велику відповідальність, у медичному перекладі працюють лише висококваліфіковані фахівці. Вони мають бути об'єктивними, культурно обізнаними та забезпечувати конфіденційність, що є критично важливим для підтримання довіри між лікарем і пацієнтом [63].

8. Переклад для судових органів. Переклад у судовій сфері вимагає, щоб діяльність перекладача відповідала законодавчим нормам. Залежно від вимог судового процесу, переклад може проводитися як синхронно, так і послідовно, іноді з використанням обладнання, наприклад системи «радіо-гід». У більшості випадків, особливо при коротких сесіях, задіяний один перекладач. Він може перекладати шепотом або голосно, зокрема під час допиту свідків, щоб усі присутні могли чути переклад. Ефективність перекладу в таких умовах значно зростає, якщо перекладач добре обізнаний з процедурними правилами та юридичною термінологією, а також має можливість до підготовки до судових засідань [43].

Таким чином, у сучасному багатомовному світі усний переклад відіграє надзвичайно важливу роль, дозволяючи людям спілкуватися попри мовні бар'єри. Це не тільки сприяє міжкультурному обміну, але й є ключовим елементом у багатьох критично важливих сферах життєдіяльності суспільства, включаючи державне управління, охорону здоров'я, право та бізнес.

Усний переклад можна класифікувати на два основні типи: синхронний та послідовний. Синхронний переклад вимагає від перекладача миттєвого перекладу в режимі реального часу, що є великим викликом для зосередженості та швидкості реакції. Послідовний переклад дозволяє перекладачу вести записи під час виступу і здійснювати переклад після паузи, що дає можливість більш точно передати зміст висловлювань оратора.

Однією з основних особливостей усного перекладу є його непередбачуваність. Перекладачі повинні бути готовими до будь-яких несподіванок у висловлюваннях мовців та мати змогу швидко реагувати на зміну теми або стилю спілкування. Це вимагає не тільки високого рівня знань мови та культури, але й глибокого розуміння специфіки теми, яка обговорюється.

Висновки до розділу 1

Юридична термінологія є основним інструментом правового спілкування і забезпечує точність, однозначність та ефективність правових текстів і процесів. Від її коректного використання залежить зрозумілість законодавчих актів, рішень судів та інших правових документів, що мають суттєве значення для функціонування правової системи.

Юридична термінологія, як і будь-яка інша, піддається лексико-семантичним процесам, таким як полісемія, омонімія, синонімія та антонімія. Полісемія, або багатозначність термінів, може ускладнювати розуміння, оскільки один термін може мати декілька значень. Це є суттєвим недоліком, оскільки правова мова повинна бути максимальною однозначною.

Омонімія, яка виникає через розмежування значень багатозначного слова, є ще одним викликом для правової мови. Вона може призводити до труднощів у інтерпретації термінів і ускладнювати процес правового спілкування. Синонімія також є важливим аспектом юридичної термінології. Синоніми можуть належати до одного денотата, але мати різні відтінки значень або різні сфери використання. Це, з одного боку, може збагачувати

мову, а з іншого – порушувати вимогу однозначності та точності правових текстів. Антонімія, яка базується на протилежності значень, є корисним інструментом для структурування юридичної термінології. Вона дозволяє чітко розмежовувати правові поняття та полегшує розуміння законодавчих текстів. У правничій термінології важливим є процес номінації, тобто створення нових термінів. Дериваційні моделі включають одно-, дво-, три- та чотирьохкомпонентні терміни-словосполучення.

Усний переклад, як одна з ключових форм комунікації між мовами, відіграє важливу роль у глобалізованому світі, забезпечуючи потік інформації та культурного обміну між різними народами. Ця діяльність охоплює різноманітні сфери від бізнесу до охорони здоров'я, що підкреслює її важливість і складність.

Однією з основних форм усного перекладу є синхронний переклад, який вимагає від перекладача миттєвого перекладу мови виступаючого наживо. Цей тип перекладу часто використовується на конференціях і семінарах, де потрібно забезпечити безперебійне розуміння мови для учасників з різних країн. Послідовний переклад, з іншого боку, вимагає, щоб перекладач записував зміст виступу, а потім представляв його в іншій мові, що корисно у формальних ділових зустрічах або при дипломатичних візитах.

РОЗДІЛ 2. ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ СПРАВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

2.1. Особливості юридичної англійської мови

Англійська мова має багату термінологію для позначення юридичних понять. А. Цезар зазначає, що для опису юридичних професій існує багато термінів, які є синонімами: *lawyer, law agent, jurist, jurisprudent, solicitor, advocate, attorney, legist, legalist, barrister, counsel, counsellor, legal expert, man of law*. Найзагальнішим терміном є *lawyer*, що перекладається як юрист, адвокат, законознавець, правознавець. Широке значення мають терміни: *jurist, jurisprudent, legist, legalist, man of law*, які залежно від контексту також можуть бути перекладені як юрист, адвокат, законознавець, правознавець. *Law agent* використовується для позначення будь-якого юриста, окрім адвоката, і може перекладатися як повірений [37, с. 162].

Складна термінологічна система відображає різні рівні професії адвоката. М. Миронова переконана, що термін *advocate* є найбільш загальним у цій категорії. *Solicitor* – це адвокат, який консулює клієнтів і готує справи, але не має права виступати в судах нижчої інстанції; іноді його називають повіреним. *Barrister* – це адвокат, який може представляти справи тільки у вищих судах, при цьому справи для нього готує *solicitor*. Термінів *counsel* і *counsellor* також використовуються для позначення адвокатів, але вони частіше означають тих, хто надає юридичні консультації або виконує роль юрисконсульта. Найбільш наближеним синонімом до цих термінів є *barrister*. Термін *attorney* має кілька значень, включаючи адвоката, але найчастіше використовується для позначення прокурора. Відсутність точних юридичних відповідників в українській мові змусила юристів створювати кальки більшості назв юридичних професій [24, с. 654]. Таким чином, в українській мові з'явилися терміни солісітер, барістер, аторней, які потребують додаткових пояснень.

Оскільки формування права в Англії бере свій початок у ХХІ столітті і пов'язане з французьким завоюванням, на англійське право значно вплинули французька та латинська мови, які домінували в той період. Відмінності між українською та англійською правовими системами зумовлені їхнім історичним розвитком [45, с. 193].

Таким чином, англійська термінологічна система має наступні особливості: наявність термінологічних дублетів як англійського, так і французького походження, а також термінів латинського походження. Крім того, британські терміни мають свою національно-правову специфіку, відмінну від американських термінів [27, с. 175].

За своєю структурою терміни поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. Прості терміни складаються з одного кореня або основи. Вони представлені як простими кореневими словами (наприклад, law – закон, правопорядок; justice – правосуддя, юстиція; mercy – помилування), так і похідними термінами, утвореними за допомогою афіксів. Такі терміни формуються шляхом префіксації, наприклад: dis- (disinherit – позбавити спадщини, discontinue – припинити справу), fore- (forejudge – вирішувати упереджено), il- (illegal – заборонений законом), post- (postdate – датувати пізнішою датою, postmortem – посмертний), ex- (ex-prisoner – колишній ув'язнений), re- (resentence – переглянути вирок) [9, с. 538].

Кожен із зазначених префіксів має своє значення. Наприклад, додавання префікса dis- змінює термін на протилежний за значенням (inherit – disinherit). Префікси post- та ex- належать до так званих «префіксів часу» (date – postdate, prisoner – ex-prisoner). Префікс re- використовується для позначення повторення дії (sentence – resentence) та інші.

Утворення англомовних юридичних термінів також здійснюється шляхом додавання суфіксів до основи або кореня слова. Наприклад, суфікси -ion, -ation (abdication – відмова від дитини, violation – порушення права, закону, договору), -ment (enforcement – примусове застосування права, закону), -age (carriage – ухвалення голосуванням законопроекту, резолюції), -

er (prisoner – ув'язнений, арештант, lawyer – юрист, адвокат). Зазначимо, що юридичні терміни з суфіксами -ion, -ation, -ment, -age використовуються для номінації понять у юридичній галузі. Тоді як терміни із суфіксом -er позначають осіб, які працюють у цій сфері або пов'язані з нею. Також існують похідні терміни, утворені шляхом одночасного додавання префіксів і суфіксів, наприклад: dis-, -ance (discontinuance – припинення справи), dis-, -ment (disbarment – позбавлення звання адвоката, права на адвокатську практику), dis-, -ation (disaffiliation – вихід з організації).

Утворення простих англомовних юридичних термінів також відбувається шляхом конверсії, коли нове слово створюється без зміни основної форми вихідного слова і без застосування будь-яких додаткових словотворчих засобів [19, с. 92]. Наприклад: bribe (хабар) – to bribe (давати хабар), advocate (адвокат, захисник) – to advocate (захищати), to appeal (апелювати, звертатися) – appeal (апеляція). Моделями утворення таких термінів є $N \rightarrow V$, $V \rightarrow N$. Варто зазначити, що конверсійний спосіб утворення термінів менш продуктивний порівняно з афіксальним у англійській мові.

І. Юровський зазначає, що значна кількість англомовних юридичних термінів утворюється шляхом словоскладання або складання основ [39, с. 212]. Хоча складні терміни зазвичай становлять менший відсоток порівняно з простими термінами або термінами-словосполученнями, їхню роль у будь-якій термінології не можна недооцінювати. Такі терміни здатні позначати як прості, так і складні фахові поняття. Важливо також диференціювати ці терміни за способом їх утворення» [16, с. 309].

Розглянемо приклади складних термінів у сфері юриспруденції англійської мови: landmark – принципово нове рішення, що стає прецедентом, due-bill – боргова розписка, statute-permitted – дозволений статутом, late-endorsed – свідок, включений до списку свідків після його первісного складання, state-owned – державна власність. Отже, терміни statute-permitted, late-endorsed, state-owned показують, що складні юридичні

терміни утворюються не лише шляхом поєднання слів, а й за допомогою суфіксів. Деякі з цих термінів формуються із використанням сполучного голосного звуку для об'єднання двох слів, наприклад: John-a-nokes, John-a-stiles – вигадана сторона в судовому процесі.

Необхідно відзначити, що складні англомовні юридичні терміни утворюються шляхом поєднання різних частин мови. Наприклад, поєднання іменників (courtroom – зал суду, manslaughter – ненавмисне вбивство), іменників і прикметників (court-martial – військово-польовий суд, tax-free – без податку), іменників і прислівників (blood-guilty – винний у вбивстві), іменників і дієприкметників I (standard-setting – встановлення стандарту, interest-bearing – той, що приносить відсотки, dope-peddling – роздрібна торгівля наркотиками, plea-bargaining – угода про визнання провини), іменників і дієприкметників II (statute-privileged – користується привілеями за законом, statute-repealed – скасований законом, mobster-controlled – контрольований гангстерами), а також прикметників (executive-dative – адміністратор, призначений судом, general-criminal – злочинний намір) [26, с. 23].

Компоненти аналізованих термінів можуть включати як самостійні, так і службові частини мови. Наприклад: by-procuration – за дорученням, bylaws – постанови, підзаконні акти тощо.

Англомовні юридичні терміни, утворені шляхом словоскладання, використовуються для позначення професійних понять у цій сфері (manslaughter – ненавмисне вбивство, blackmail – шантаж, вимагання, safe-conduct – гарантія недоторканості), а також для позначення правопорушників або інших осіб (wrongdoer – правопорушник, mortgager – хабарник, kidnapper – викрадач дітей, landlord – орендодавець, домовласник).

Терміни-словосполучення є невід'ємною частиною юридичної термінології англійської мови. Важливу роль відіграють терміни-словосполучення для позначення осіб, що утворюються шляхом поєднання іменників із використанням прийменника або без нього (наприклад, attorney

for the plaintiff – адвокат позивача, probation officer – інспектор, що спостерігає за умовно засудженими злочинцями).

Також існують терміни для позначення конкретних або абстрактних понять, утворені поєднанням іменників або комбінацією іменника з прикметником (наприклад, abuse of power – зловживання владою, contempt of court – неповага до суду, warrant of arrest – ордер на арешт, petty offence – незначне правопорушення, death penalty – страта, positive evidence – прямий доказ, criminal responsibility – кримінальна відповідальність).

Окрім цього, терміни, що описують дії у сфері юриспруденції, формуються за допомогою дієслова й іменника (наприклад, to commit a crime – учинити злочин, to condemn/to sentence to death – засудити на смерть, to file a complaint – подавати скаргу).

Зазначені терміни складаються з двох компонентів, але в аналізованій термінології також часто зустрічаються три- та чотирикомпонентні терміни. Наприклад: abide by the rules of evidence – дотримуватися правил подання доказів, administrator de bonis non with will – піклувальник спадкового майна з доданим заповітом, administrator de bonis non with will annexed – піклувальник спадкового майна з недоданим заповітом, affirmatively choose to establish the procedure – ухвалити позитивне рішення щодо встановлення процедури, be adjudicated a delinquent – бути оголошеним правопорушником у судовому порядку тощо.

Багато англomовних термінів-словосполучень у сфері юриспруденції є стійкими або семантично зв'язаними. На відміну від вільних словосполучень, зміна компонентів у таких термінах порушує цілісність їхнього значення або робить їх незрозумілими. Стійкі терміни-словосполучення англійської мови у сфері юриспруденції поділяються на іменникові та дієслівні. Наприклад: judge appellate – суддя апеляційного суду, judge associated – судовий засідатель, court case – судова справа; to take a law off the books – скасувати закон, to take an affidavit – знімати письмові свідчення під присягою, to take cognizance of – приймати до розгляду (справи), to take evidence – приймати

докази, *to give color* – визнавати наявність видимості законної підстави позову, *to give judgment* – виносити судові рішення, *to make accountable* – притягувати до відповідальності тощо.

Варто відзначити, що деякі терміни-словосполучення в англійській юридичній термінології часто скорочуються до аббревіатур. Аналіз матеріалу показує, що скорочення зазнають дво- та трикомпонентні терміни. Наприклад: ABA – American Bar Association (Американська асоціація юристів), AG – attorney general (генеральний прокурор, міністр юстиції), ALJ – administrative law judge (суддя адміністративного суду), A/S – arrest / summon (арешт, виклик до суду), COP – code of practice (процесуальний кодекс), DC – district court (районний суд), FJ – first judge (перший суддя), HCSJ – high court of justice (верховний суд), LOE – level of evidence (рівень достовірності), LTS – long-term suspension (довготривале відсторонення від посадових обов'язків) тощо [26, с. 23–24].

Найбільш поширеними тематичними групами англійських юридичних аббревіатур є ті, що позначають осіб, які працюють або мають стосунок до юридичної сфери (наприклад, JUB – justice of the upper bench – суддя найвищого рівня, LJ – lord justice – лорд-суддя, CD – condemned – засуджений). Інша поширена група включає аббревіатури для позначення органів юрисдикції (наприклад, CA – court of appeal – апеляційний суд, CPS – crown prosecution service – служба судового переслідування).

Особливістю англійської юридичної термінології є наявність аббревіатур гібридного типу. Для створення таких одиниць скорочуються не тільки початкові літери терміна, але й кілька інших літер, наприклад: *cfmd* – *confirmed*, *afsd* – *aforesaid*, *plf* – *plaintiff*, *pbl* – *preamble*, *fpt* – *fingerprint*. У юридичному дискурсі англійської мови також широко використовуються аббревіатури латинського походження. Хоча ці одиниці не є спеціальними юридичними термінами, вони часто зустрічаються в текстах різних наукових галузей (*i.e.* – *that is*, *etc.* – *and so on*, *vs* – *in opposition to*, *NB* – *take special*

note). Використання таких абревіатур робить тексти більш лаконічними [26, с. 24].

Таким чином, юридична англійська мова відрізняється від загальної англійської мови та інших спеціалізованих мов своїми унікальними характеристиками. Вона відіграє важливу роль у правових системах країн з англосаксонською правовою традицією. Юридичні терміни можуть бути простими, складними та складеними словосполученнями. Прості терміни, як-от «*law*» (закон) та «*justice*» (правосуддя), складаються з одного кореня і можуть утворюватися шляхом додавання префіксів, як-от «*dis-*» (*disinherit* – *позбавити спадщини*) або «*post-*» (*postmortem* – *посмертний*).

Складні терміни утворюються шляхом поєднання різних частин мови: іменників (*courtroom* – зал суду) та іменників з прикметниками (*court-martial* – військово-польовий суд). Конверсія є ще одним способом утворення нових слів без зміни основної форми вихідного слова, як у випадку з «*bribe*» (хабар) і «*to bribe*» (давати хабар). Афіксація також важлива для формування юридичних термінів.

Англомовна юридична термінологія включає термінологічні дублети англійського та французького походження, а також терміни латинського походження. Складні терміни-словосполучення є важливими для точної передачі юридичних понять. Абревіатури та скорочення також широко використовуються в юридичній англійській мові.

Юридична англійська мова є складною та багатогранною, включаючи різні типи термінів і методи їх утворення. Вона забезпечує точність і ефективність правових текстів, відображаючи історичний розвиток англійського права.

2.2. Мова судочинства та особливості її перекладу

З історичної точки зору, багато юридичних термінів в сучасній англійській мові походять з латини. Створення нових слів у юридичному

дискурсі супроводжується активним процесом деривації, під час якого зберігається семантика існуючих термінів, набуваються нові значення, або ж деякі значення повністю зникають.

Зазначимо, що термін представляє певний концепт і є його лінгвістичним відображенням. За допомогою лінгвістичного аналізу можна визначити три типи взаємодії концептів в українській та англійській мовах:

1) концепт має еквівалент у мові перекладу. Наприклад: *agreement* – *договір*, *theft* – *крадіжка*;

2) юридичний концепт не має точного еквіваленту у мові перекладу, але існує подібний концепт. Наприклад: *LLC* – *товариство з обмеженою відповідальністю*;

3) у мові перекладу немає схожого або аналогічного концепту [2, с. 57].

Остання група викликає особливі труднощі для перекладу. Відсутність близького або схожого концепту в мові перекладу може бути обумовлена тим, що термінологія, яка зустрічається в оригінальному тексті, не є достатньо розробленою і не має аналогів у мові перекладу. Мови та їхні термінології постійно розвиваються, і з'являються нові терміни, що позначають поняття, які раніше не існували в науці, економіці чи юриспруденції. У таких випадках перекладач повинен знайти найбільш близький еквівалент. Для цього йому необхідно володіти не тільки високим рівнем іноземної мови, а й глибокими фоновими знаннями. Один із варіантів вирішення цієї проблеми – введення неологізму з перекладацьким коментарем.

Термін вихідної мови може мати кілька відповідників у мові перекладу, тому перекладач повинен вибрати найбільш адекватний варіант, враховуючи сферу застосування, стилістичне значення та частотність використання цих відповідників.

При порівнянні американської та британської юридичної термінології можна побачити, що навіть терміни, які позначають універсальні правові поняття, мають національно-культурні відмінності. Наприклад, «ордер на

арешт» в американській системі буде «*arrest warrant*», а в британській – «*bench warrant*». Під час перекладу цих термінів необхідно враховувати особливості правових систем Великобританії та США. Врахування особливостей законодавчої та правової систем країн вимагає від перекладача знання і розуміння цих систем. Хоча існує набір базових юридичних понять, розбіжності в обсягах значень термінів-аналогів все одно можуть виникати. Наприклад, термін «*attorney*» може мати кілька еквівалентів в українській мові: 1 – адвокат; 2 – атторней; 3 – прокурор [9, с. 538].

При перекладі американських юридичних текстів важливо знати, що терміни «*jail*» і «*prison*» є неповними синонімами. Вони відрізняються за семантикою, вказуючи на строк тюремного ув'язнення та тяжкість злочину. Якщо строк ув'язнення не перевищує одного року, то покарання відбувається в «*jail*», а якщо строк більше року – в «*prison*». Така відмінність пов'язана з історією розвитку виправних установ у США.

Такий тип взаємодії створює певні труднощі при перекладі юридичної термінології. Перекладознавці, зосереджуючи увагу на лексичних проблемах перекладу, вважають за необхідне використовувати допустимі трансформації на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях.

Основна проблема при перекладі юридичних термінів українською мовою полягає у відтворенні іноземних реалій. Ці труднощі вирішуються шляхом детального опису термінів на основі аналізу всіх випадків їх використання, дослідження контексту та вибору відповідного тлумачення терміна.

Оскільки юридична лексика в тексті може повторюватися, переклад терміна, який відсутній у словниках, має базуватися на ретельному вивченні його використання у спеціальній літературі або через безпосереднє порівняння оригіналу і перекладу. Найбільші труднощі в юридичному перекладі виникають через те, що українська та англійська мови відображають різні правові системи [27, с. 175].

Міжсистемний (або крос-системний) переклад походить від англійського терміна *cross-legal system translation*. Практично будь-який переклад можна віднести до крос-системного. Він передбачає передавання понять однієї правової системи в іншій. Крос-системний переклад охоплює взаємодію мов, які належать до різних правових систем. Таким чином, проблема еквівалентності у перекладі виникає через розбіжності між правовими системами, що обслуговуються різними мовами.

Українська термінологічна система базується на таких принципах:

- 1) переважно національний характер лексем і їх широка синонімія;
- 2) стабільність значень термінів;
- 3) лаконічність термінів і наявність термінологічних відгалужень.

Доступне тлумачення іншомовних термінів є ключовим фактором для забезпечення ефективності українського законодавства.

Г. Дуднік і Д. Оришич зазначають, що відсутність точної відповідності термінів зі специфічними денотатами у правових текстах змушує звичайного носія мови інтерпретувати багато юридичних термінів на основі власного досвіду і загального уявлення про поняття, яке сформувалося в повсякденній свідомості. Це означає, що багато термінів перекладаються українською мовою без словникових відповідників через їх відсутність. У таких випадках часто застосовується описовий переклад [7, с. 57].

К. Білоконь зазначає, що переклад юридичних термінів є складним процесом, оскільки аналогічні терміни у двох мовах можуть визначатися різними поняттями або мати різну вагомість близьких за значенням понять через відмінності в правових системах. Словникові відповідники не завжди точно передають значення певної лексичної одиниці [2, с. 58].

Юридичні тексти, без сумніву, повинні забезпечувати професійну комунікацію. Тому терміни, що використовуються в таких текстах, мають бути тематично та стилістично узгоджені між собою. Крім того, юридичні тексти відзначаються відсутністю емоційних конотацій, просторіччя, стандартизованістю та використанням кліше.

Д. Смирницький зазначає, що англомовні юридичні тексти мають характерну особливість: вони розрізняють назви англійських державних інститутів і аналогічних установ в інших країнах. Наприклад, «parliament» означає британський парламент, тоді як «*diet*» використовується для позначення парламентів інших країн (наприклад, *Member of Upper House of Diet*, *Diet* в Польщі чи Угорщині).

Англійська терміносистема включає багато новоутворених термінів. Тому для розвитку української терміносистеми найкращим шляхом є її адаптація до існуючих міжнародних стандартів.

Додаткові труднощі перекладу виникають через велику варіативність термінів у правових системах України, Великобританії та США. Наприклад, існує багато відповідників до слова «адвокат» – *advocate, lawyer, counselor, solicitor, attorney*, значення яких відрізняється залежно від виконуваних функцій [33, с. 138].

Таким чином, для досягнення адекватного перекладу потрібно враховувати відмінності між англійською та українською терміносистемами, які відображаються в наступному:

- 1) відсутність еквівалентів в інших мовах;
- 2) синонімічність (власні синоніми та запозичені);
- 3) багатозначність юридичних термінів;
- 4) термін може описувати ту ж правову сферу, але використовуватися по-різному;
- 5) наявність у законодавстві термінів з однозначним трактуванням;
- 6) невизначеність тлумачення певних термінів українського права;
- 7) поява нових термінів, які мають різну семантику, але однакову назву [35, с. 179].

Юридичні норми, які діють у певних умовах, залежать від функціонування національної правової системи. Відмінності між правовими системами викликають труднощі при перекладі термінів на іншу мову.

Складність у пошуку відповідників обумовлена тим, що загальноприйняті категорії в двох правових системах можуть не збігатися [22, с. 314].

Однозначність терміна і його незалежність від контексту нівелюються через полісемантичність. Не завжди легко вибрати правильний відповідник. Варіативність у перекладі термінів свідчить про їх походження з різних правових систем. Д. Сао підсумував основні труднощі перекладу юридичних текстів наступним чином: відсутність еквівалентів термінів; використання лише національних термінів для конкретної правової системи; застосування юридичної мови виключно для професійних цілей; деякі терміни не мають остаточного визначення [45, с. 195].

Н. Моїсєєва та Д. Савостіна наводять приклади труднощів перекладу, зумовлених культурними відмінностями правових систем різних країн. В англо-американському та українському законодавствах використовується однакова назва для суб'єктів цивільного та підприємницького права – «афілійовані особи», що включає як юридичних, так і фізичних осіб. Історія терміна «афілійовані особи» в українському праві показує, що він був запозичений з англійської мови. Термін «*affiliate*» в англійській мові має кілька значень: як іменник це може бути відділення організації або філія, як дієслово – приєднувати, об'єднувати, включати до системи, а також усиновлення, а як прикметник – приєднаний або включений. В англо-американському законодавстві афілійовані особи означають підконтрольні, залежні суб'єкти, тоді як в українському законодавстві цей термін використовується для позначення осіб, які можуть впливати на діяльність залежних від них суб'єктів підприємницької діяльності.

При перекладі слід враховувати чотири ключові аспекти, що визначають характеристики терміна на рівні значення, номінації та контексту. Перший аспект – це «хибні друзі перекладача». Другий – терміни, які описують реалії національної судової системи та різних галузей права. Третій аспект стосується термінів загального та спеціального значення. Четвертий – це невизначені та неоднозначні терміни [25, с. 475].

Труднощі перекладу викликали пропозицію передавати всі ключові юридичні терміни західних країн латинською мовою, щоб полегшити комунікацію та процес юридичного перекладу. Латинська мова мала значний вплив на юридичну лексику англійської мови. Хоча багато термінів в англійській юридичній мові мають місцеве походження, вплив римського права і латинської мови, на якій воно функціонувало, є очевидним. Навіть у сучасній англійській юридичній мові багато термінів і фраз часто використовуються в текстах у своєму латинському написанні, наприклад, *nulla poena sine lege* (немає покарання без закону, що його впроваджує). Перекладач повинен вирішити, чи перекладати ці латинські терміни, чи залишити їх у оригінальному вигляді, спираючись на традиційну практику в приймаючій культурі та її юридичних текстах. Наприклад, термін *restitutio in integrum* можна залишити латинською мовою або перекласти на сучасну англійську як «*restitution*» [46, с. 37].

В. Карабан визначає кілька лексичних труднощів, що виникають при юридичному перекладі:

- Багатозначність термінів.
- «Фальшиві друзі» перекладача, такі як псевдоінтернаціоналізми, множинні форми іменників, що вводять в оману, та омонімічні терміни.
- Особливості використання загальнонародних слів у юридичних текстах.
- Переклад нових термінів і абревіатур.
- Використання іноземних термінів у науково-технічних текстах англійською мовою.
- Вибір відповідного словникового еквівалента або варіанту перекладу.
- Правильне застосування методів перекладу лексики.
- Специфічна лексика для різних етносів і варіативність термінів, що залежать від етнічної чи національної приналежності.

- Визначення доцільності лексичних трансформацій при перекладі.
- Переклад власних імен та назв фірм, установ і організацій.

Автор також відзначає граматичні відмінності, зокрема, характерні особливості граматичної структури та традицій письмового наукового стилю. [10, с. 234]. Зокрема, в англійських професійних текстах часто використовуються особові займенники першої особи однини, пасивний стан, неособові форми дієслова, специфічні синтаксичні конструкції, одночленні інфінітивні і номінативні речення, а також дієприкметникові звороти [38, с. 268].

Основна складність перекладу юридичних текстів полягає в передачі специфічних реалій з інших мов українською. Переклад термінів є складним завданням, яке вимагає глибокого розуміння предметної області. Для якісного перекладу спеціальних текстів, зокрема науково-технічних, перекладач повинен добре знати галузь, в якій він працює. Лише тоді можна ефективно користуватися відповідними термінологічними словниками.

Таким чином, переклад юридичних текстів є складним завданням через унікальність юридичної термінології та правових систем різних країн. Однією з основних проблем є передача термінів, які можуть мати різні значення в залежності від правової системи. Наприклад, терміни «jail» і «prison» в англійській мові відрізняються за тривалістю покарання, що часто не має прямого відповідника в українській мові. Це розходження зумовлене історією розвитку пенітенціарних систем, і його важливо враховувати для точності перекладу.

Крім того, переклад юридичних текстів ускладнюється «хибними друзями перекладача», тобто термінами, які виглядають подібно, але мають різні значення. Термін «attorney», наприклад, може відповідати різним українським термінам в залежності від контексту. Успішний переклад також вимагає глибокого знання предметної області та правових систем, щоб забезпечити точність і відповідність, адже відсутність таких знань може призвести до серйозних неточностей.

2.3. Перекладацькі трансформації та їх види

Усний переклад відіграє важливу роль у забезпеченні справедливості та ефективності судових процесів, особливо у випадках, коли учасники мають різні мовні та культурні фони. В умовах глобалізації та зростаючої мобільності населення питання якісного усного перекладу у судових контекстах набувають особливої актуальності. Перекладачі у суді стикаються з низкою викликів, серед яких основними є необхідність точно та швидко передавати юридичну інформацію, зберігаючи при цьому нюанси мови та культурні особливості. Для досягнення цього часто використовуються різноманітні перекладацькі трансформації.

Перекладацькі трансформації – це методи та прийоми, які дозволяють перекладачеві адаптувати текст або мовлення до умов та вимог цільової мови, забезпечуючи максимально точне передавання змісту та значення оригіналу. У судовому контексті такі трансформації можуть включати лексичні, граматичні та стилістичні зміни, що спрямовані на подолання структурних і семантичних розбіжностей між мовами. Вони є необхідним інструментом для подолання мовних бар'єрів та забезпечення ефективної комунікації між учасниками судового процесу.

Переклад юридичних термінів вимагає ретельного аналізу, оскільки основною проблемою для перекладача є вибір правильного відповідника при перекладі з однієї мови на іншу. У цьому контексті відповідником є еквівалент терміна, який може або існувати, або бути відсутнім у мові перекладу.

А. Цезар зазначає, що еквівалентом є постійний лексичний відповідник, який повністю відповідає значенню іншомовного терміна [37, с. 85]. К. Білоконь додає, що еквівалентами вважаються постійні відповідності між словами двох мов, які не залежать від контексту. Адекватна відповідність означає найбільш прийнятний варіант перекладу у конкретній ситуації або мовному оточенні. Це може бути або постійна еквівалентна відповідність

(наприклад, «verdict» – промова, «eye-witness» – очевидець, «plaintiff» – позивач), або одна з варіантних відповідностей (наприклад, «law» може перекладатися як «закон», «право», «правознавство», «законознавство», «юриспруденція», «професія юриста», «судовий процес», «юстиція», «юристи»). Також це може бути нова мовна одиниця, яка відсутня у словнику та виступає як контекстуальна заміна (наприклад, «barrister» може перекладатися як «баррістер» або «адвокат, який має право виступати у вищих судах») [2, с. 57].

Отже, відповідно до дослідження І. Шумило «Особливості перекладу юридичних текстів», еквівалентами вважаються сталі відповідності між словами двох мов, які залишаються рівнозначними незалежно від контексту. Приклади таких еквівалентів включають: «burglary» – крадіжка зі зломом, «white-collar crime» – злочин, вчинений службовцем, «smuggling» – контрабанда. До цієї категорії належать також інші терміни, такі як: «injunction» – судова заборона, «affidavit» – письмове показання під присягою, «juvenile court» – суд у справах неповнолітніх, «copyright» – авторське право, «person» – особа, людина, «plaintiff» – позивач, «stranger» – чужинець, іноземець, «probate law» – спадкове право, «corporal punishment» – тілесне покарання [38, с. 269].

З наведеного вище можна зробити висновок, що переклад за допомогою лексичного еквівалента є одним із основних методів перекладу. Тому важливо приділяти значну увагу пошуку відповідників у рідній мові. Проте, оскільки юридичні терміни часто є складними термінами (термінами-словосполученнями), вони становлять основну проблему перекладу юридичного тексту.

До еквівалентів також можна віднести латинські вирази, які стали «крилатими» у багатьох мовах. Наприклад:

- de facto – лат. де-факто, на ділі, фактично;
- gratis – лат. безоплатно, даром;

– act prose – лат. діяти від власного імені (наприклад, без представництва адвокатом);

– pro tanto – лат. відповідно;

– ultra vires – поза компетенцією.

У результаті проведеного дослідження можемо стверджувати, що, крім пошуку еквівалентних відповідників, існує багато інших способів передавання юридичної термінології з англійської мови на українську. Проаналізувавши різні підходи до перекладу юридичних термінів з англійської мови, К. Білоконь зазначає: «Істотна специфіка перекладу термінів у сфері юриспруденції та, відповідно, у сфері лексикографічної роботи обумовлюється специфікою права та специфікою професійної мови (велика кількість латинізованих запозичень, сходження до римського права, різницю національного права, наявність дефініцій, оціночності тощо). На це ж утруднення розуміння працюють неоднозначні терміни, багатозначні слова, терміни з інших галузей знання, синоніми, просторіччя, жаргонізми, архаїзми і т.д.» [2, с. 58].

О. Куца серед лексичних перекладацьких трансформацій виділяє такі методи, як: переклад за допомогою лексичного еквівалента, калькування, транскрибування, транслітерація, переклад за допомогою аналога, описовий переклад, приблизний переклад та створення неологізмів

Отже, можна запропонувати такі прийоми перекладу юридичних термінів:

- Транслітерація – побуквена або фонетична передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Це означає передавання букв однієї писемності буквами іншої, наприклад: gerrymandering = джерримендеринг.

- Прийом транскрибування передбачає відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу. Його мета – точно передати звуковий склад слова. Наприклад, слово «acquirer» можна передати як «еквайер». Оскільки в юридичних звітах та договорах часто зустрічаються

назви різних установ, юридичних та інших фірм, цей метод перекладу є досить поширеним. Наприклад, «*Special Systems Industry*» перекладається як «*Спеціал Систем Індастрі*» [15, с. 94];

- Прийом опису, або експлікація (пояснення), передбачає відтворення слова через пояснення його значення. Цей метод використовується як у випадку відсутності відповідного слова в рідній мові, так і при необхідності роз'яснення значення слова у словнику [15, с. 95]; Наприклад, «*felon*» перекладається як «*фелон*» – особа, що вчинила фелонію. Відповідно до Oxford Dictionary of Law, фелонія є категорією тяжких злочинів, яка за ступенем тяжкості розташовується між державним злочином та місдімінором (менш тяжким злочином) [59, с. 200]. До цього методу висуваються такі вимоги:

- переклад має чітко передавати основний зміст поняття, позначеного неологізмом;
- опис повинен бути лаконічним;
- синтаксична структура словосполучення не повинна бути занадто складною.

Однак, описовий метод перекладу має певні недоліки. Вона зазначає, що при використанні цього методу зміст поняття може втрачатися, і описування терміна суперечить одній з головних вимог – стислості [2, с. 58];

- Приблизний переклад – це метод, при якому зберігається основний зміст слова, але в мові перекладу воно має дещо інше лексичне значення. Наприклад, «*police photographer*» перекладається як «*судовий фотограф*», а «*notary public*» – як «*державний нотаріус*». Цей метод корисний, коли точний еквівалент відсутній, але важливо передати загальне значення терміна.

- Переклад за допомогою аналога – це метод, при якому підбирається необхідний відповідник в мові перекладу з кількох можливих синонімів. Наприклад, «*claim*» може перекладатися як «*позов*», «*праводомагання*», «*претензія*» або «*вимога*». Цей метод дозволяє вибрати

найбільш підходящий варіант залежно від контексту, забезпечуючи точність і адекватність перекладу.

- Прийом генералізації використовується, коли рівень деталізації інформації в оригінальному терміні перевищує рівень деталізації в терміні мови перекладу. Це дозволяє передати загальне значення без втрати основного сенсу. Наприклад, «*compensation award*» перекладається як «*рішення про відшкодування збитків*». Цей метод зручний, коли в мові перекладу відсутній точний еквівалент, і необхідно передати зміст поняття узагальнено [31, с. 78];

- Прийом калькування – це метод перекладу, при якому англійське слово або словосполучення перекладається за його частинами, а потім ці частини складаються разом [10, с. 263]. Наприклад: «*guarantee agreement*» перекладається як «*гарантійна угода*», «*current debt*» – як «*поточний борг*», «*multiple accredit*» – як «*множинне акредитування*». У цих прикладах українські відповідники англійських термінів створені шляхом вибору першого словникового відповідника для кожного з компонентів, що означає дослівне відтворення англійських термінів. Цей метод часто використовується, коли структура і значення англійського терміна легко адаптуються до української мови, зберігаючи при цьому точність і зрозумілість.

- Переклад через створення неологізму. У юридичній лінгвістиці неологізм означає використання слова або словосполучення, яке не існує в правовій системі мови перекладу. Наприклад, «*stay-in*» може перекладатися як «*нікетування*», а «*has-been*» – як «*політичний діяч, який утратив свій вплив*». Цей метод дозволяє вводити нові терміни, коли відсутні існуючі відповідники, зберігаючи при цьому адекватність і зрозумілість перекладу в контексті правової сфери. Такий підхід особливо корисний, коли потрібно передати нові або специфічні поняття, які ще не мають усталених відповідників у мові перекладу.

- Компресія – це стисле передавання змісту через вилучення зайвих елементів і позамовного контексту. Наприклад, «*перехід від одного виду зношення до іншого*»

- Переклад із застосуванням різних прийменників – це метод, при якому використовуються різні прийменники для точного передавання значення. Наприклад, «*acquisition by conquest*» перекладається як «заволодіння майном шляхом захоплення».Цей підхід дозволяє зберегти точність і ясність юридичних термінів у мові перекладу, адаптуючи їх до граматичних і синтаксичних правил цільової мови [2, с. 58].

Як зазначають Н. В. Глінка та О. І. Лазаускас, часто зустрічаються випадки комбінування різних трансформацій під час перекладу одного терміна. Через відмінності в граматичній, синтаксичній та морфологічній структурах англійської та української мов, перекладачам часто доводиться застосовувати різноманітні трансформації. Ці перетворення можна поділити на чотири основні типи:

- 1) Перестановка: змінення порядку слів, наприклад, «*prosecutorial judgement*» перекладається як «*рішення обвинувальної влади*».

- 2) Заміна: використання іншого слова або фрази, наприклад, «*Criminal Justice Act*» перекладається як «*Закон «Про кримінальне правосуддя*».

- 3) Додавання: введення додаткових слів для уточнення, наприклад, «*citizen's arrest*» перекладається як «*затримання правопорушника цивільною особою*».

- 4) Вилучення: видалення зайвих елементів, наприклад, «*sea lawyer*» перекладається як «*акула*» (спеціаліст із морського права) [4, с. 31–34].

Ці методи дозволяють перекладачам адаптувати термінологію до особливостей цільової мови, зберігаючи точність і зрозумілість перекладу.

Таким чином, до основних методів перекладу належать лексичні еквіваленти, калькування, транскрибування, транслітерація, переклад за допомогою аналога, описовий переклад, приблизний переклад та створення

неологізмів. Ці трансформації дозволяють адаптувати текст або мовлення до умов та вимог цільової мови, зберігаючи точність і зрозумілість.

Серед додаткових методів перекладу виділяють компресію та використання різних прийменників. Компресія передбачає стисле передавання змісту через вилучення зайвих елементів, тоді як використання прийменників дозволяє точно передати значення термінів, адаптуючи їх до граматичних та синтаксичних правил мови перекладу. Перекладачі повинні вміти правильно застосовувати різні трансформації залежно від конкретного контексту, що забезпечує високу якість перекладу та сприяє справедливості й ефективності судових процесів.

Висновки до розділу 2

Юридична англійська мова відрізняється від загальної англійської завдяки унікальним термінам і конструкціям, які точно передають правові поняття і процедури. Юридичні терміни можуть бути простими, складними та складеними словосполученнями. Прості терміни, такі як «*law*» (закон) і «*justice*» (правосуддя), часто утворюються шляхом додавання префіксів. Складні терміни поєднують різні частини мови, наприклад, «*courtroom*» (зал суду) і «*manslaughter*» (ненавмисне вбивство). Конверсія створює нові слова без зміни основної форми, як «*bribe*» (хабар) і «*to bribe*» (давати хабар). Афіксація використовує суфікси для створення термінів, таких як «*violation*» (порушення). Юридична англійська містить дублети англійського та французького походження, а також латинські терміни через історичний вплив. Дублети, як «*attorney*» і «*lawyer*», мають схожі значення, але різну етимологію. Складені терміни-словосполучення, такі як «*judge appellate*» (суддя апеляційного суду) і «*to commit a crime*» (учиняти злочин), є важливими в юридичній англійській, а багатоконпонентні терміни, як «*abide by the rules of evidence*» (дотримуватися правил подання доказів), широко використовуються.

Переклад юридичних текстів вимагає точності через унікальні терміни, які можуть мати різні значення в залежності від правової системи. Наприклад, терміни «*jail*» і «*prison*» в англійській мові відрізняються за значенням залежно від тривалості покарання, що не завжди має прямий відповідник в українській мові. Перекладачі повинні мати високий рівень знання мов і глибоке розуміння предметної області. Особливу увагу слід приділити «хибним друзям перекладача», термінам, що здаються схожими, але мають різні значення. Використання різноманітних перекладацьких трансформацій, таких як лексичні еквіваленти, калькування, транскрибування, транслітерація, переклад за допомогою аналога, описовий переклад, приблизний переклад і створення неологізмів, дозволяє адаптувати текст до цільової мови, забезпечуючи точність і зрозумілість. Компресія та використання прийменників також є важливими методами, які забезпечують високу якість перекладу, дозволяючи перекладачам подолати мовні бар'єри і точно передати юридичні терміни.

РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ В СУДОВИХ КОНТЕКСТАХ

3.1. Характеристика матеріалу дослідження

Для аналізу перекладацьких трансформацій при усному перекладі в судових контекстах було обрано телесеріал «Як уникнути покарання за вбивство» (англ. *How to Get Away with Murder*) [41; 54]. Це американський детективний телесеріал, створений Шондою Раймс, який виходив на телеканалі ABC у 2014-2020 роках. Серіал є яскравим прикладом юридичної драми, де події розгортаються в контексті судових процесів та розслідувань кримінальних справ.

Основна сюжетна лінія серіалу розгортається навколо юридичної школи Міддлтона, де головна героїня – професор і адвокат Анналіза Кітінг – викладає курс, присвячений захисту клієнтів, звинувачених у вбивстві. Її методи викладання включають активне використання реальних справ як навчального матеріалу, що дозволяє студентам безпосередньо брати участь у юридичних процесах. Це створює унікальні умови для вивчення мовних аспектів юридичних ситуацій, а також способів застосування лексичних і граматичних трансформацій у перекладацькій діяльності.

Матеріал для аналізу включає широкий спектр ситуацій, пов'язаних із судовими розглядами, що демонструються у шести сезонах серіалу. Кожен сезон охоплює різні аспекти судової діяльності, такі як представлення сторони захисту, збирання доказів, юридичні стратегії та протистояння між обвинуваченням і захистом. Серіал також використовує елементи флешбеків та флешфорвардів, що дозволяє більш детально вивчити складність юридичних справ та поведінку героїв у різних судових контекстах.

Окремої уваги заслуговує лексика і стиль мовлення головних героїв, особливо Анналізи Кітінг, яка є центральною фігурою серіалу. Її виступи у

залі суду, переговори з клієнтами та допити свідків містять багатий лінгвістичний матеріал, який відображає професійну юридичну лексику, специфічні мовні звороти та стилістичні особливості юридичного дискурсу. Саме ці елементи є важливими для дослідження перекладацьких трансформацій, оскільки вони дозволяють зрозуміти, як мовні одиниці адаптуються під час перекладу в іншомовних судових контекстах.

Таким чином, серіал «Як уникнути покарання за вбивство» є цінним джерелом для аналізу перекладацьких стратегій у судових процесах, завдяки його зосередженості на юридичних аспектах і особливостях мовної комунікації в правовій сфері.

Перш ніж переходити до детального аналізу типів лексичних і граматичних трансформацій, варто відзначити, що дослідження показало переважання лексичних трансформацій у перекладі, що підкреслює важливу роль мовної варіативності в передачі правового змісту. Лексичні трансформації, які використовуються у діалогах персонажів серіалу, демонструють не лише різноманіття термінологічних одиниць, але й врахування культурних відмінностей. Перекладачі застосовують трансформації так, щоб текст цільовою мовою не лише передавав усю інформацію оригіналу, але й був чітким і зрозумілим для слухача в судовому контексті. Це особливо важливо з огляду на відмінності між юридичними системами, які часто потребують адаптації термінів і понять для адекватного відображення їхньої суті.

Кількісні дані про використання лексичних та граматичних трансформацій представлені на рисунку 3.1.

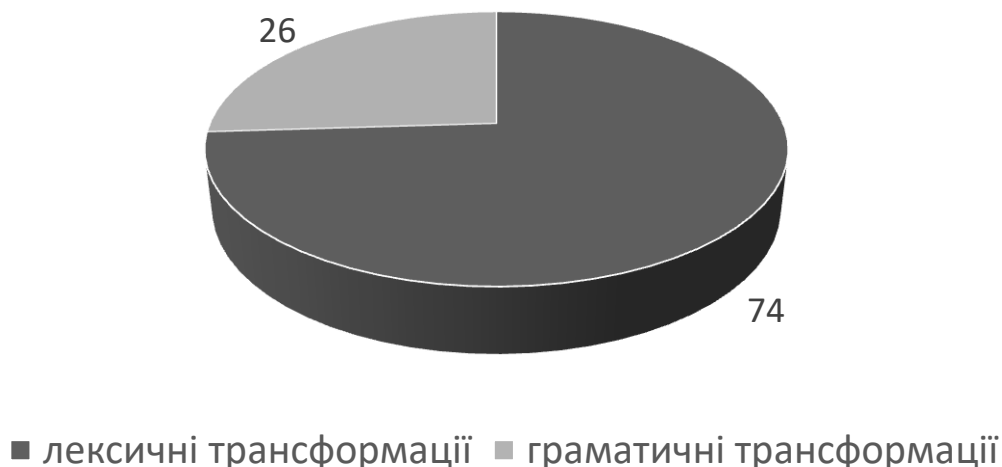

Рисунок 3.1 Співвідношення лексичних та граматичних трансформацій при перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство»

3.2. Лексичні трансформації при перекладі судових справ

Контекстуальна заміна є найчастішим видом лексичної трансформації, використаним при перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» – цей тип трансформації становить 20% від загальної кількості. Це можна пояснити необхідністю врахування специфічних відтінків правових термінів, де важлива точність і відповідність контексту. Контекстуальна заміна дозволяє перекладачам зберегти семантичну точність і уникнути непорозумінь, що особливо важливо у перекладі судових сцен та юридичної термінології.

Приклади:

«The division of *property* will be settled in court» (Season 1, Episode 15).

«Майновий стан буде врегульовано у суді»

У даному випадку переклад терміна «*property*» як «майновий стан» адаптує значення відповідно до юридичного контексту, де загальне слово «власність» могло б бути двозначним. Вибір «майновий стан» більш точно передає зміст правових відносин у контексті судового процесу.

«The defendant is currently *in the custody of the State*» (Season 1, Episode 10).

«Обвинувачений наразі перебуває у віданні держави»

Переклад «*in the custody of the State*» як «у віданні держави» є прикладом вдалої контекстуальної заміни. Вибір слова «відання» замість прямого перекладу «опіка» передає юридичне значення і уникнення непорозумінь, оскільки в правовій термінології це відноситься до юридичного управління, а не до піклування.

«The prosecution raised several serious *attacks* against the defendant's character» (Season 2, Episode 2).

«Сторона обвинувачення висунула серйозні *посягання* на репутацію підсудного».

Тут термін «*attacks*» перекладено як «*посягання*» для відображення правового контексту. Переклад слова «атака» був би стилістично невідповідним, тоді як «*посягання*» краще передає зміст агресивних тверджень сторони обвинувачення.

«Your *linguistic background* may affect how the jury perceives your testimony» (Season 2, Episode 3).

«Ваша *рідна мова* може вплинути на сприйняття вашого свідчення присяжними».

Контекстуальна заміна терміна «*linguistic background*» на «*рідна мова*» враховує культурні відмінності та забезпечує точне розуміння. Використання більш конкретного терміна знижує ризик непорозумінь та робить інформацію доступнішою для української аудиторії.

«The court is considering charges of *sexual abuse*» (Season 1, Episode 7).

«Суд розглядає обвинувачення у *сексуальному розбещенні*»

Переклад «*sexual abuse*» як «*сексуальне розбещення*» демонструє адаптацію значення. Це дозволяє уникнути надто широкого розуміння терміна і фокусується на точному правовому значенні, забезпечуючи відповідність культурному контексту.

«*No one shall be required to provide self-incriminating evidence*» (Season 4, Episode 3).

«*Ніхто не може бути присилуваний свідчити проти себе*».

Використання фрази «*присилуваний*» замість прямого перекладу враховує юридичні стандарти мовлення української правової системи, що робить переклад точнішим і зрозумілішим.

«*The witnesses against him were called to testify*» (Season 3, Episode 10).

«*Було викликано свідків обвинувачення для дачі показань*».

Переклад «*witnesses against him*» як «свідки обвинувачення» адаптує термін для кращого відображення правового контексту, забезпечуючи чіткість і усуваючи можливі розбіжності у розумінні ролі свідка.

«*The witnesses on his behalf were not present in court*» (Season 1, Episode 11).

«*Свідки захисту не були присутні у суді*».

Використання контекстуальної заміни у перекладі «*witnesses on his behalf*» як «свідки захисту» точно розмежовує ролі у суді, створюючи чітке розуміння, хто представляє інтереси підсудного.

Вибір варіантного відповідника є другим за поширеністю видом лексичної трансформації у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», досягаючи 15% від загальної кількості лексичних трансформацій. Цей показник відображає прагнення перекладачів обрати з різних варіантів перекладу найбільш специфічні та точні терміни, які відповідають юридичному контексту і забезпечують відповідність правничим стандартам. Застосування варіантного відповідника дозволяє уникати неоднозначностей та сприяє точній передачі значень, що особливо важливо у правовій сфері.

«*This is considered an arbitrary decision*» (Season 2, Episode 7).

«*Це вважається свавільним рішенням*».

Слово «*arbitrary*» перекладено як «*свавільний*», що точно відображає правове значення як рішення, прийняте без законних підстав або

обґрунтування. Цей варіант є важливим для забезпечення відповідності юридичній термінології і міжнародним стандартам.

«He underwent *training* for the position» (Season 2, Episode 11).

«Він пройшов *професійну підготовку* на цю посаду».

Слово «*training*» перекладено як «*професійна підготовка*» замість більш загального «*тренування*» або «*навчання*», що відповідає вимогам правового контексту, де важлива точність у визначенні спеціальної підготовки для певної посади.

«*The nature* of the crime was severe...» (Season 3, Episode 5).

«Тяжкий *характер* злочину...»

Переклад «*nature*» як «*характер*» замість більш загальних варіантів, таких як «*природа*», підкреслює юридичний аспект опису злочину, забезпечуючи точність у розумінні важкості діяння.

«*Tolerance* towards different beliefs is necessary in court» (Season 1, Episode 9).

«*Терпимість* до різних переконань є необхідною в суді».

Переклад «*tolerance*» як «*терпимість*» враховує правову специфіку, де йдеться про необхідність нейтрального та безстороннього підходу в судових процесах. Це дозволяє уникнути двозначності та підвищити відповідність перекладу.

Транскодування є важливим засобом перекладу, який становить 10% від загальної кількості лексичних трансформацій у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство». Цей метод використовується для адаптації термінів, назв понять та різних виразів, які можуть мати неоднозначне або специфічне значення в міжмовних системах. Використання транскодування, що включає транслітерацію, транскрипцію та адаптивне транскодування (натуралізацію), допомагає уникати неправильного розуміння та забезпечує уніфікацію перекладу, що сприяє його зрозумілості для української аудиторії.

Транскрипція дозволяє відтворювати звучання оригінальних англійських слів у формі, наближеній до української фонетики, зберігаючи їхнє звукове оформлення. Наприклад:

«The *arrest* was made promptly by the authorities» (Season 1, Episode 12).

«*Арешт* було здійснено владою оперативно».

Термін «*arrest*» передано як «*арешт*» методом транскрипції. У даному випадку це рішення є виправданим, оскільки дане слово має еквівалент в українській мові, який добре відповідає правовому контексту і легко впізнається українською аудиторією. Транскрипція зберігає основне звучання і мінімізує можливість невірного тлумачення.

«The *public* has a right to know» (Season 3, Episode 2).

«*Публіка* має право знати».

Слово «*public*» перекладено як «*публіка*» за допомогою транскрипції. Такий вибір обґрунтований тим, що термін «публіка» є поширеним в українській мові й має таке ж значення, як і в англійській. Це забезпечує семантичну точність і водночас відображає стилістичні особливості тексту.

Адаптивне транскодування, або натуралізація, використовується для тих англомовних термінів, які в українській мові вже зазнали адаптації і часто мають узвичаєний еквівалент у правовій або іншій спеціалізованій сфері.

«The court has *jurisdiction* over the case» (Season 2, Episode 14).

«Суд має *юрисдикцію* над справою».

Термін «*jurisdiction*» перекладено як «юрисдикція», що є адаптивним транскодуванням. Слово «юрисдикція» вже інтегроване в українську мову та правову термінологію, що дозволяє забезпечити точність і однозначність перекладу. Натуралізація цього терміна підкреслює його значущість у правовому контексті, уникаючи потреби у зайвих поясненнях для аудиторії.

«*Discrimination* based on religion is prohibited» (Season 4, Episode 2).

«*Дискримінація* за релігійною ознакою заборонена».

Переклад терміна «*discrimination*» як «*дискримінація*» також є прикладом адаптивного транскодування, що допомагає зберегти юридичний зміст і точність в українському перекладі. Це слово є звичним для української аудиторії, а натуралізація такого типу сприяє зрозумілості та усуває можливі непорозуміння.

Транслітерація використовується рідше і зазвичай застосовується до слів, які не мають прямого еквівалента, але можуть бути легко впізнані українською аудиторією за їхньою фонетичною формою.

«Maintaining proper *hygiene* is mandatory» (Season 5, Episode 5).

«Дотримання *гігієни* є обов'язковим».

У даному випадку «*hygiene*» перекладено як «*гігієна*» за допомогою транслітерації. Вибір цього методу обґрунтований тим, що українське слово «*гігієна*» походить від цього англійського терміна і є звичним для аудиторії. Це дозволяє уникнути плутанини і забезпечує зрозумілість у контексті.

Застосування транскодування у перекладі судового контенту серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» сприяє уніфікації та узгодженості термінології, що важливо для юридичних текстів, де точність і однозначність є визначальними аспектами. Транскодування, залежно від його виду, дає змогу передати як фонетичні, так і семантичні особливості англійських термінів, зберігаючи при цьому чітке і зрозуміле значення для українських читачів.

Калькування, або буквальный переклад, також займає значне місце серед лексичних трансформацій, застосованих у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», становлячи 10% від загальної кількості трансформацій. Ця стратегія є особливо важливою в юридичних текстах, оскільки дозволяє забезпечити точність і зберегти оригінальний зміст без втрати деталей. Завдяки калькуванню досягається висока ступінь відповідності між англійським оригіналом і перекладом, що є критичним для передачі юридичних термінів та понять, які мають усталені значення в обох мовах.

Однією з головних переваг калькування є можливість забезпечити адекватність та одночасно уникнути різночитань у тлумаченні юридичних понять. У деяких випадках використання калькування дозволяє зберегти юридичну специфіку без додаткових пояснень, що підвищує зрозумілість перекладу.

«The punishment may include *deprivation of life*» (Season 2, Episode 11).

«Покарання може включати *позбавлення життя*».

Буквальний переклад фрази «*deprivation of life*» як «*позбавлення життя*» є вдалим вибором, оскільки зберігає точність і чіткість правового значення. У правовій системі ця фраза має конкретне значення, яке не потребує додаткового тлумачення, що робить калькування тут оптимальною стратегією. Таке рішення сприяє створенню точного й однозначного перекладу, який відповідає українській юридичній термінології.

«Protection from *unlawful violence* is a basic human right» (Season 4, Episode 3).

«Захист від *незаконного насильства* є основним правом людини».

У цьому випадку калькування фрази «from *unlawful violence*» як «від незаконного насильства» зберігає ідею правового захисту, яка є важливою для розуміння оригінального тексту. Використання буквального перекладу створює ефект лаконічності та зрозумілості, що є важливим для юридичних документів. Калькування у цьому випадку сприяє узгодженості перекладу і забезпечує відповідність правовим стандартам.

«*Direct contacts* with the suspect should be limited» (Season 4, Episode 10).

«*Прямі контакти* з підозрюваним повинні бути обмежені».

У цьому прикладі «*direct contacts*» було перекладено як «*прямі контакти*» методом калькування. Такий переклад не лише зберігає початкове значення, але й узгоджується з юридичним контекстом, оскільки у правовій термінології цей вираз має чітке значення, яке не потребує додаткових пояснень. Буквальний переклад забезпечує точність і спрощує сприйняття, роблячи юридичний зміст доступним для аудиторії.

Калькування у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» демонструє ефективний підхід до збереження оригінальної структури і змісту, що є необхідним для юридичних текстів. Використання буквального перекладу дає змогу уникати двозначностей та забезпечує зрозумілість для українських читачів. Крім того, калькування сприяє адаптації англomовної термінології до української правової системи, зберігаючи автентичність та адекватність.

Додавання слів, або декомпресія, є лексичною трансформацією, що відіграє важливу роль у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», займаючи 9% від загальної кількості трансформацій. Ця техніка виникає з потреби деталізувати або уточнити зміст певних фраз чи термінів, що, можливо, не мають точного аналогу в українській мові або потребують додаткового контексту для чіткого розуміння. Додавання слів у перекладі забезпечує повноту та точність відтворення оригінального змісту, допомагаючи глядачам легше сприймати юридичну інформацію, що міститься в серіалі.

Декомпресія є особливо доречною у перекладі правових текстів, де стислий вираз англійською мовою може бути недостатньо зрозумілим для української аудиторії без додаткових пояснень. Додавання слів дозволяє уникнути двозначностей та забезпечити належне відображення юридичного контексту, що є ключовим у перекладі судових процесів.

«Of any criminal charge against him» (Season 5, Episode 10).

«Встановить *обґрунтованість* будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення».

У цьому випадку додавання слова «*обґрунтованість*» допомагає розкрити суть процесуальної дії. В англійському виразі фраза є стислою, але українська аудиторія потребує детальнішого пояснення, щоб зрозуміти, що йдеться про перевірку обґрунтованості обвинувачення. Додавання цього елемента дозволяє досягти максимальної відповідності правового значення фрази, зберігаючи точність і чіткість перекладу.

«Derogation in time of emergency» (Season 3, Episode 4).

«Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації».

Перекладачі додають фразу «від зобов'язань», щоб чіткіше передати зміст «*derogation*» у контексті права. Буквальний переклад був би недостатньо інформативним, оскільки оригінальний вираз може бути незрозумілим без уточнення. Додавання цього елемента дозволяє точно відобразити правовий контекст і зробити фразу зрозумілою для українських глядачів.

«Correspondence». (Season 6, Episode 12).

«Таємниця кореспонденції»

У цьому випадку перекладач додає слово «таємниця», підкреслюючи правовий аспект поняття, яке стосується захисту особистих даних та конфіденційності листування. Таке уточнення важливе для аудиторії, оскільки звичайне слово «кореспонденція» не передає правового значення цього терміна, який у судовому контексті означає право на конфіденційність.

«Home» (Season 5, Episode 13).

«Недоторканність житла».

У цьому випадку слово «*home*» перекладається як «недоторканність житла», що підкреслює правовий аспект захисту особистого простору. Простий переклад «житло» не був би достатньо інформативним у правовому контексті, де важливо наголосити на праві недоторканності. Додавання слова «недоторканність» робить переклад більш точним і зрозумілим для аудиторії.

Отже, застосування декомпресії дозволяє перекладачам забезпечити деталізоване та точне відображення змісту оригінального тексту, адаптуючи його для розуміння українською аудиторією. Додавання слів у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» є обґрунтованим та ефективним вибором, оскільки воно підкреслює правовий аспект висловлювань, надаючи їм необхідну деталізацію.

Конкретизація є однією з важливих лексичних трансформацій, застосованих у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», яка становить 10% від загальної кількості трансформацій. Ця трансформація передбачає використання більш детальних і специфічних термінів для точного передавання значення оригінального тексту, що допомагає уникнути можливих різночитань і забезпечити однозначність у сприйнятті. Конкретизація особливо важлива у юридичному контексті, де навіть незначні відхилення можуть призвести до неправильного тлумачення. Ретельний підбір конкретних еквівалентів підвищує якість перекладу та сприяє його адекватності для української аудиторії.

«*Security must be ensured at all times*» (Season 4, Episode 3).

«*Особиста недоторканність повинна бути забезпечена в будь-який час*».

Переклад слова «*security*» як «*особиста недоторканність*» є прикладом конкретизації, який додає ясності та точності. У контексті права «*security*» може мати декілька значень, включаючи безпеку та захист. Використання конкретного терміна «*особиста недоторканність*» у даному випадку дозволяє уникнути двозначності та забезпечує точне передавання правового контексту, що є важливим для сприйняття українською аудиторією.

«*The reasons for his arrest were documented*» (Season 6, Episode 12).

«*Підстави його арешту були задокументовані*».

Аналіз: У цьому випадку слово «*reasons*» було перекладено як «*підстави*», що конкретизує причини арешту з юридичної точки зору. Слово «*reasons*» могло б перекладатися більш загально як «*причини*», проте вибір терміна «*підстави*» акцентує увагу на правовій основі арешту, що підсилює юридичну точність і сприяє точному сприйняттю глядачами.

«*To release pending trial...*» (Season 3, Episode 4).

«*Звільнення під час провадження...*».

У цьому перекладі фраза «*pending trial*» була конкретизована як «*нід час провадження*». У юридичному контексті цей термін набуває специфічного значення, яке вказує на тимчасове звільнення до завершення судового розгляду. Завдяки конкретизації, перекладач досягає точнішого передавання змісту, що дозволяє глядачам краще зрозуміти правову ситуацію у серіалі.

«*He enjoys safeguards and standards*» (Season 3, Episode 5).

«До нього застосовувалися такі самі *гарантії і норми*».

У цьому прикладі переклад слова «*safeguards*» як «*гарантії*» і «*standards*» як «*норми*» є результатом конкретизації, що робить зміст фрази більш точним і зрозумілим для української аудиторії. У англійському контексті слово «*safeguards*» може мати ширше значення, проте у правовому контексті більш підходящим є конкретний термін «*гарантії*». Це дозволяє усунути будь-які варіанти тлумачення та забезпечити однозначність у розумінні.

Конкретизація допомагає зробити юридичний текст більш чітким, уникнути можливих варіантів інтерпретації та досягти відповідності з правовими нормами, що є критично важливим для правової тематики серіалу. Використання конкретних еквівалентів дозволяє перекладачам забезпечити точне та однозначне сприйняття складних юридичних понять українською аудиторією. Правильне застосування конкретизації у перекладі підтверджує професійний підхід перекладачів до адаптації контенту, зважаючи на важливість кожної деталі у передачі змісту юридичного характеру.

Менш поширеними, але не менш важливими лексичними трансформаціями, які зустрічаються при перекладі юридичних термінів та понять у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство», є: транспозиція (6%), описовий переклад (6%), вилучення слів (4%), пермутація (4%), антонімічний переклад (4%) і генералізація значень (4%).

Хоча частотність використання цих трансформацій є меншою, вони відіграють важливу роль у забезпеченні якості та точності перекладу судових

діалогів і термінів. Кожна з цих трансформацій сприяє адаптації змісту до української аудиторії, зберігаючи юридичну специфіку, що є критичним для передачі правового змісту. Ці трансформації допомагають уникнути неточностей та забезпечують адекватність перекладу, що особливо важливо для точного відтворення складних правових понять та концепцій у серіалі.

Транспозиція є однією з важливих лексичних трансформацій, застосованих у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», становлячи 6% від загальної кількості лексичних змін. Ця трансформація передбачає заміну однієї частини мови іншою, що дозволяє надавати тексту логічного зв'язку, зосереджувати увагу на важливих термінах та виразах, а також досягати гармонійного і природного звучання в перекладі. Використання транспозиції в юридичному контексті сприяє точному передаванню значення, забезпечуючи при цьому зручне сприйняття для української аудиторії. Вона дозволяє уникнути прямолінійності та буквального перекладу, що може бути занадто формальним або важким для розуміння в реальних діалогах.

«Such as one *involving abuse or neglect* of the child by the parents...»
(Season 3, Episode 3).

«Коли батьки *жорстоко поводяться* з дитиною або *не піклуються* про неї...».

У цьому прикладі замість буквальної структури було використано транспозицію, яка дозволяє уникнути складної граматичної конструкції. Заміна частин мови робить текст більш природним і логічним у контексті української мови. Транспозиція тут підкреслює ключові слова – «*жорстоке поводження*» та «*не піклуються*», – що дозволяє точніше передати емоційний і правовий зміст фрази.

«...for which this penalty *is provided by law*» (Season 4, Episode 6).

«...а який *закон передбачає* таке покарання».

Застосування транспозиції у цьому випадку дозволяє зберегти юридичну точність, змінивши структуру фрази. Словосполучення «*this*

penalty is provided by law» у буквальному перекладі виглядало б надто формально, тоді як використання транспозиції допомагає адаптувати фразу до більш звичної структури української правової мови. Це рішення сприяє чіткішому сприйняттю і підкреслює формальний тон правової мови, зберігаючи при цьому її зрозумілість.

«*If he has not sufficient means to pay for legal assistance»* (Season 3, Episode 4).

«*За браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника».*

Тут транспозиція дозволяє замінити початкову умовну конструкцію на обставинну. Такий підхід не лише забезпечує точність, а й надає тексту природного звучання в українській мові. Використання транспозиції дозволяє уникнути громіздкої форми і зосередити увагу на ключових термінах, таких як «достатні кошти» та «юридична допомога». Це полегшує сприйняття тексту, що є важливим у контексті юридичної термінології.

Транспозиція в перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» демонструє, як зміна частин мови може допомогти створити переклад, який є не лише точним, але й максимально наближеним до природного звучання української мови. Ця трансформація є обґрунтованим вибором, оскільки вона зберігає семантичну точність, водночас адаптуючи структуру речень до стилю української юридичної мови. Правильне використання транспозиції допомагає зберегти баланс між точністю і зручністю сприйняття перекладу, що є критично важливим для адаптації юридичних текстів і діалогів у судових контекстах.

Описовий переклад є важливою лексичною трансформацією, яка займає 6% серед використаних прийомів у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство». Цей метод передбачає розширене пояснення значення окремих слів або фраз, які не мають прямого еквіваленту в українській мові або потребують додаткової деталізації для точного розуміння. Описовий переклад дає змогу передати українській аудиторії

повний зміст англомовного виразу, забезпечуючи його зрозумілість і відповідність правовому контексту.

Ця трансформація особливо корисна в юридичному перекладі, де кожне поняття може мати усталене значення і вимагає точного передавання змісту, що нерідко важко зробити без додаткових роз'яснень. Завдяки описовому перекладу, перекладачі уникають неоднозначностей і гарантують, що читач або слухач отримає повне розуміння концептуальної суті виразу.

«*Will be their basic concern*» (Season 4, Episode 7).

«Є предметом їх основного піклування».

У цьому прикладі фраза «*basic concern*» перекладається описово як «предмет основного піклування». Хоча в англійському оригіналі фраза має більш узагальнений характер, додавання описового елемента дозволяє уточнити зміст для української аудиторії, роблячи акцент на відповідальності і турботі, що вимагає додаткового роз'яснення у правовому контексті. Таким чином, описовий переклад забезпечує точніше сприйняття.

«*Child-care services*» (Season 5, Episode 7).

«Установи по догляду за дітьми».

У цьому випадку «*child-care services*» було перекладено описово як «установи по догляду за дітьми». Використання описового перекладу додає деталі про характер і функції цих закладів, чітко визначаючи їхню мету. Без такого роз'яснення переклад міг би залишитися не зовсім зрозумілим, особливо в юридичному контексті, де точне розуміння є ключовим.

«*Referral*» (Season 2, Episode 7).

«Передача на розгляд».

У цьому випадку слово «*referral*» передається як «передача на розгляд», що відображає процесуальну суть терміну. Юридичний термін «*referral*» має широке значення в англійській мові, але для української аудиторії він потребує уточнення, щоб повноцінно відобразити суть процедури у правовому контексті. Описовий переклад у цьому випадку сприяє точнішій передачі процесуальної дії.

Застосування описового перекладу в перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» демонструє глибоке розуміння перекладачами культурних і юридичних особливостей обох мов. Такий підхід дозволяє адаптувати специфічні англійські правові терміни до української аудиторії, забезпечуючи адекватне і чітке передавання сенсу. Описовий переклад є ефективною стратегією, що підвищує зрозумілість перекладу та забезпечує відповідність правовим нормам і стандартам, зберігаючи при цьому точність та однозначність у юридичному контексті.

Вилучення слів, або компресія, є лексичною трансформацією, яка хоч і використовується рідше (4% від загальної кількості лексичних змін у дослідженні), але має значущу роль у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство». Цей метод дозволяє зробити текст більш лаконічним і зрозумілим, при цьому зберігаючи точність і зміст оригіналу. Використання компресії є особливо актуальним у юридичних контекстах, де перевантаження інформацією може ускладнити сприйняття та спричинити небажані двозначності.

Компресія дозволяє видалити зайві слова, які не додають нової інформації, зберігаючи основний зміст і фокусуючись на ключових елементах. Це забезпечує економію мовних засобів та сприяє зручності сприйняття тексту без втрати важливих деталей. У перекладі серіалу, де важливо зберегти динаміку і насиченість сюжету, компресія допомагає уникнути надмірної формальності та забезпечити природне звучання реплік персонажів.

«*While the child is under the care of parent(s), they must ensure safety*» (Season 3, Episode 10).

«Батьки мають забезпечити безпеку».

У цьому реченні відбувається вилучення зайвих слів, таких як «*while the child is under the care of*», що не додають суттєвої інформації, оскільки юридичний контекст і так передбачає, що саме батьки несуть відповідальність за безпеку. Така компресія дозволяє зберегти юридичну суть

фрази, при цьому роблячи її більш стислою і зрозумілою для української аудиторії.

«This law applies equally to all citizens, regardless of *factors such as* race, religion, or gender» (Season 5, Episode 12).

«Цей закон стосується всіх громадян, незалежно від раси, релігії чи статі».

Тут вилучення зайвої частини «*factors such as*» не впливає на зміст речення, оскільки список визначених ознак повністю передає інформацію. Компресія зберігає точність і важливість повідомлення, дозволяючи уникнути перевантаження фрази та зробити текст більш зрозумілим.

«The accused has the right to have *adequate* time and facilities to prepare for defense» (Season 4, Episode 12).

«Обвинувачений має право на час і можливості для підготовки захисту».

Вилучення фрази «*adequate*» не знижує змістовного навантаження, оскільки у правовому контексті вже передбачено, що необхідний «час і можливості» мають бути достатніми. Компресія дозволяє зробити речення менш формальним, зберігаючи його правову точність.

Таким чином, використання компресії у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» є ефективною стратегією для передачі правового змісту в доступній і зрозумілій формі. Завдяки компресії переклад стає менш обтяжливим і більш природним, що є важливим для відтворення діалогів у динамічному контексті серіалу. Застосування компресії у цьому випадку підтверджує професіоналізм перекладачів і здатність до адаптації юридичних термінів, зберігаючи основний зміст і точність оригіналу.

Перестановка слів, або пермутація, є однією з менш поширених лексичних трансформацій, але вона все ж відіграє важливу роль у перекладі юридичних виразів у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство», становлячи 4% від загальної кількості трансформацій. Цей прийом використовується для зміни порядку слів або мовних елементів у межах

виразів або фраз, що дозволяє досягти більш природного та зрозумілого звучання українською мовою. Пермутація допомагає уникнути формальності або жорсткості структури, які іноді можуть бути властиві англійському юридичному стилю, забезпечуючи при цьому точність і зрозумілість змісту.

Застосування пермутації особливо актуальне у випадках, коли прямий переклад порушував би лексичну або синтаксичну гармонію українського тексту, або ж коли порядок слів у фразі в англійській мові не відображає логічної структури українського речення. Цей підхід дозволяє перекладачам зберегти юридичну точність, роблячи текст більш зручним для сприйняття.

«*The disclosure of information received in confidence must be prevented*» (Season 4, Episode 2).

«Необхідно запобігти розголошенню конфіденційної інформації».

У цьому прикладі порядок слів «*disclosure of information received in confidence*» у перекладі змінено, щоб створити природну структуру українського речення. Пермутація дозволяє зосередити увагу на «розголошенні конфіденційної інформації», що підсилює змістовність висловлювання. Такий переклад дозволяє уникнути громіздкої конструкції та підвищує зрозумілість.

«*Strictly necessary in the opinion of the court*» (Season 4, Episode 3).

«Що суд визнає суворо необхідним».

Застосування пермутації у цьому випадку дозволяє зробити текст більш логічним для українського читача. У оригіналі фраза «*strictly necessary*» вживається на початку, проте в українському перекладі це розташування не було б природним. Зміна порядку слів підкреслює рішення суду, акцентуючи увагу на судовій компетенції, що є важливим у юридичному контексті.

«*The application for refugee status must be reviewed carefully*» (Season 5, Episode 11).

«Заяву на отримання статусу біженця слід ретельно розглянути».

Пермутація у перекладі виразу «*refugee status*» як «статус біженця» сприяє адаптації юридичного терміну до української мовної структури. Це

дозволяє уникнути прямолінійності та забезпечити лаконічність, зберігаючи при цьому точність правового змісту.

Перестановка слів у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» є виправданою стратегією, яка дозволяє зберегти точність і забезпечити зрозумілість тексту для української аудиторії. Використання пермутації допомагає перекладачам досягти лексичної гармонії та природності, що є важливим для відтворення правових текстів у судовому контексті. Це підтверджує ефективність вибору стратегії перекладу, яка враховує не лише юридичну точність, але й природність та зрозумілість для цільової аудиторії.

Антонімічний переклад є важливою лексичною трансформацією, що займає 4% серед менш поширених прийомів у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство». Ця трансформація дозволяє досягти точності та ясності у передачі значення, забезпечуючи зрозумілість для української аудиторії, оскільки часто включає передачу протилежного значення. Антонімічний переклад допомагає уникнути двозначності та розбіжностей у тлумаченні, що є критично важливим для точного відтворення змісту юридичних понять та фраз, особливо в контексті судових діалогів та правових процесів.

Антонімічний переклад застосовується через три основні прийоми: негативація (замінювання слова на протилежне із запереченням), позитивація (замінювання негативного вислову на позитивний), а також анулювання двох негативних елементів для створення нейтрального вислову. Завдяки цим методам, перекладачі можуть більш точно адаптувати оригінальний зміст, зберігаючи лексичну цілісність та роблячи переклад природним і зрозумілим для українських глядачів.

«The court's decision was made *speedily and without delay*» (Season 3, Episode 6).

«Суд ухвалив рішення без зволікання».

У цьому прикладі використано антонімічний переклад за допомогою негативації. Фразу «*speedily and without delay*» замінено словом «без зволікання», що дозволяє уникнути двозначності та забезпечує чіткість. Переклад забезпечує точну передачу змісту, що відповідає правовій українській лексиці, уникаючи складного структурування оригіналу.

«*Juveniles were excluded from the trial to protect their privacy*» (Season 1, Episode 11).

«Неповнолітніх не допускали до судового процесу для захисту їхньої приватності».

Перекладачі використали антонімічний переклад із застосуванням негативації: слово «*excluded*» було замінено на «не допускали». Ця трансформація зберігає юридичний зміст і сприяє природному звучанню тексту в перекладі. Такий підхід відповідає вимогам точності і юридичної етики, що є важливим у судовій практиці.

«*A unanimous decision was reached by the jury*» (Season 1, Episode 10).

«Присяжні ухвалили *одноставне* рішення».

Тут застосовується позитивація, де слово «*unanimous*» передано як «*одноставне*». Використання антонімічного перекладу сприяє ясності та точності перекладу, зберігаючи при цьому офіційний стиль, що підходить для судового контексту. Такий підхід дозволяє передати чіткість і відповідність юридичної мови, що підвищує зрозумілість перекладу для української аудиторії.

«*He has not ceased to fulfill his duties as a judge*» (Season 1, Episode 13).

«Він *продовжує виконувати* обов'язки судді».

У цьому випадку використовується анулювання двох негативних елементів («*not ceased*») для створення нейтрального перекладу «*продовжує виконувати*». Такий підхід зберігає оригінальне значення, водночас забезпечуючи більш природне звучання в українському перекладі. Анулювання подвійного заперечення дозволяє уникнути важких для сприйняття фраз, що робить текст більш зрозумілим.

Застосування антонімічного перекладу у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство» свідчить про обізнаність перекладачів у використанні лексичних трансформацій для досягнення точності і зрозумілості, враховуючи юридичний контекст. Ця трансформація дозволяє передати зміст максимально чітко та логічно, що є особливо важливим для судових процесів, де кожне слово має значення. Антонімічний переклад у цьому контексті є ефективною стратегією, яка сприяє адекватному сприйняттю інформації українською аудиторією.

Генералізація значень, яка становить лише 4% від загальної кількості лексичних трансформацій у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», є рідкісним, але важливим прийомом. Її низька частотність зумовлена специфікою юридичних текстів, де перекладачі прагнуть до максимальної точності та конкретики. Проте іноді, коли деталі не є критично важливими для загального розуміння або юридичного контексту, генералізація дозволяє передати значення більш загально і лаконічно. Такий підхід сприяє зрозумілості тексту та забезпечує природність перекладу, що є необхідним для підтримання стилістики і плавності мовлення у перекладі серіалу.

Генералізація використовується для спрощення виразів, зменшення кількості деталей та уникнення надмірної технічності, яка може бути надлишковою у художньому тексті, де важливою є динаміка сюжету. У правових діалогах серіалу, де фокус спрямовано на загальне сприйняття ситуації та мінімізацію термінологічного перевантаження, генералізація сприяє спрощенню сприйняття для аудиторії без втрати смислу.

«The lawyer ensured the protection of the private life of *all parties involved in the case*» (Season 2, Episode 8).

«Адвокат забезпечив захист приватного життя *сторін*».

У цьому випадку генералізація відбувається через спрощення фрази «*all parties involved in the case*» до загального терміну «*сторін*». Це дозволяє уникнути надмірної деталізації без втрати суті, адже для глядача ключовим є

розуміння загального правового захисту сторін, а не точний перелік учасників. Така генералізація підвищує лаконічність та стислий стиль перекладу, який відповідає українському судовому контексту.

«The candidate must possess the *qualifications specified by the regulatory board*» (Season 2, Episode 8).

«Кандидат повинен мати кваліфікацію».

Тут генералізація здійснюється шляхом узагальнення фрази «*qualifications specified by the regulatory board*» до простого «кваліфікація». У цьому випадку деталізація є зайвою, оскільки юридичний зміст зберігається без додаткових пояснень. Таке скорочення забезпечує стислий та зрозумілий переклад, що відповідає вимогам динамічності діалогів у серіалі.

«The firm provides *training and professional development opportunities* to new associates» (Season 2, Episode 3).

«Фірма надає можливості для *підвищення кваліфікації*».

Тут застосовано генералізацію, скоротивши вираз «*training and professional development opportunities*» до узагальненого «*підвищення кваліфікації*». Це спрощення дозволяє зберегти основний зміст повідомлення, уникнувши зайвих деталей, які не є критичними для розуміння суті. Така генералізація додає легкості та точності перекладу, дозволяючи зосередитися на основному змісті.

Генералізація значень у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» показує, що, незважаючи на її рідкість, ця трансформація є корисною для забезпечення простоти і точності тексту, особливо в художньому або напівформальному контексті. Вона дозволяє перекладачам уникати перевантаження зайвою інформацією, зберігаючи при цьому точність і лаконічність. Використання генералізації демонструє професійний підхід перекладачів до адаптації складного юридичного змісту, досягаючи балансу між точністю та доступністю для аудиторії.

Нижче на графіку представлено частотність використання різних лексичних трансформацій у перекладі, що дозволяє краще зрозуміти їхнє застосування у процесі перекладу правових текстів.

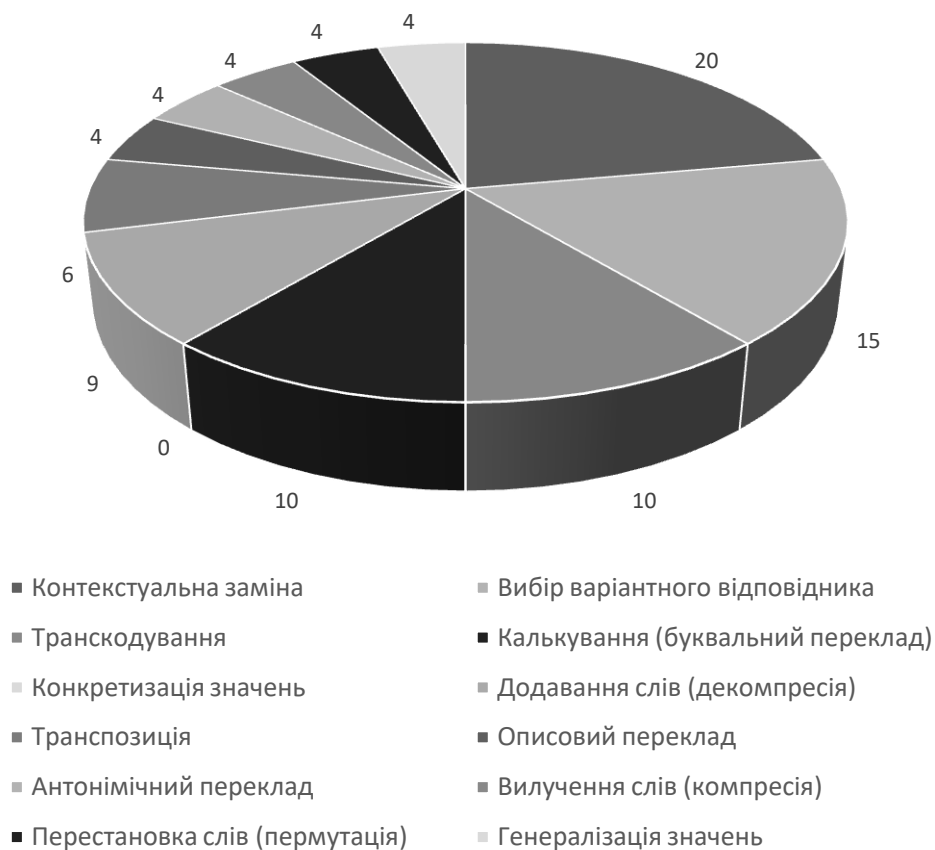

Рис. 3.2. Частка застосування 12 видів лексичних трансформацій при перекладі юридичної термінології серіалу «Як уникнути покарання за вбивство»

Результати дослідження показують, що серед лексичних трансформацій у перекладі правових матеріалів найчастіше використовуються такі прийоми, як контекстуальна заміна (20%), вибір варіантного відповідника (15%), транскодування (10%), калькування (10%), додавання слів (9%) та конкретизація значень (10%). Висока частота цих трансформацій свідчить про те, що вони дозволяють передати зміст юридичних текстів точно та чітко, зберігаючи не тільки лінгвістичні особливості, а й культурний та контекстуальний колорит.

Таким чином, у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» лексичні трансформації відіграють значущу роль у забезпеченні адекватності та зрозумілості тексту для української аудиторії. Вони дозволяють уникнути буквального перекладу, який може бути неясним або недостатньо чітким у правовому контексті, і забезпечують передачу юридичних понять у формі, яка є як змістовно точною, так і лексично насиченою.

3.3. Граматичні перекладацькі трансформації при перекладі судових справ

У ході дослідження було встановлено, що граматичні трансформації становлять 26% від усієї кількості перекладацьких змін, які застосовуються при передачі правових текстів у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство». Хоча цей показник нижчий, ніж частота застосування лексичних трансформацій, він підкреслює важливість граматичних змін, які дозволяють зберегти структурну і смислову цілісність перекладу.

Лексичні трансформації у перекладі юридичних текстів часто використовуються для точного відтворення правових понять і термінів, які відіграють вирішальну роль у забезпеченні адекватного розуміння специфіки правового змісту. Проте, міжмовні відмінності та граматичні особливості української мови потребують відповідних граматичних змін, аби підвищити доступність та зрозумілість перекладеного тексту. Граматичні трансформації адаптують структуру та послідовність речень, що дозволяє українським читачам легше сприймати текст у судових контекстах, не порушуючи при цьому його юридичної точності та чіткості.

Зміна порядку слів у реченні є однією з найбільш поширених граматичних трансформацій застосованих для перекладу юридичних термінів в серіалі з англійської на українську мову, і на її частку припадає значна кількість змін (84%). Така частота свідчить про необхідність адаптувати

синтаксис англомовних юридичних конструкцій до особливостей української мови, де порядок слів суттєво впливає на зрозумілість і сприйняття тексту. У юридичному дискурсі точність є критично важливою, тому зміна порядку слів дозволяє виділити ключові поняття та сприяти чіткішому переданню смислових акцентів, що необхідно для зрозумілості правового тексту в українському контексті.

«...by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered...» (Season 2, Episode 10).

«...в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення...»

У цьому прикладі порядок слів змінено, щоб зробити наголос на діях суду – «встановлює законність» та «приймає рішення про звільнення». Це зосереджує увагу на юридичному процесі як центральній частині висловлювання. Така зміна є важливою для українського читача, оскільки дозволяє підкреслити активну роль суду, адаптуючи синтаксис до українського стилю правового мовлення, де акцент на суб'єкті і дії сприяє більшій зрозумілості.

«In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law» (Season 1, Episode 14).

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.»

Тут зміна порядку слів дозволяє почати речення з виразу «кожен має право», що є важливим з юридичної точки зору, оскільки акцент на праві особи відповідає стилю та структурі українського правового тексту. Це також додає логічній послідовності та лаконічності, зосереджуючи увагу на

гарантіях прав, які забезпечуються законом, і водночас зберігає юридичну точність у поданні тексту.

«No restrictions may be placed on the exercise of these rights other...»
(Season 1, Episode 8).

«Щодо здійснення даного права не можуть застосовуватися будь-які обмеження...».

У цьому випадку порядок слів змінено, щоб поставити вираз «здійснення даного права» на початку речення. Це дозволяє виділити сам акт здійснення прав як головну ідею. Такий підхід в українському перекладі надає формулюванню точності та узгодженості, зберігаючи юридичну цілісність та підкреслюючи сам процес реалізації права, що є важливим у правових текстах.

Загалом, зміна порядку слів у перекладі судових текстів у цьому серіалі демонструє важливість цієї граматичної трансформації для досягнення адекватності та точності перекладу. Перекладачі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» використовують цю трансформацію, щоб адаптувати складні синтаксичні конструкції англійської мови до більш природного українського порядку слів, що покращує сприйняття тексту глядачем. Зміна порядку слів дозволяє підкреслити ключові юридичні терміни та зосередити увагу на важливих аспектах судових процесів, що сприяє зрозумілості та формує відповідний юридичний стиль.

Поділ, або розбиття речення на частини, є важливою граматичною трансформацією, яка в процесі перекладу юридичних текстів часто застосовується для уточнення та структурування складних юридичних концепцій. У цьому дослідженні виявлено, що внутрішній поділ має частоту 7%, у той час як зовнішній поділ не використовувався (0%). Відсутність зовнішнього поділу пояснюється потребою зберегти структурну цілісність складних юридичних речень, що часто є важливим для збереження точності та повноти змісту правових текстів. Натомість внутрішній поділ сприяє

кращому розумінню складних положень через їх деталізацію та введення додаткових пояснень, необхідних для правового контексту.

«This Article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State» (Season 2, Episode 6).

«Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави».

У цьому прикладі використано внутрішній поділ для створення складносурядного речення, що дозволяє чіткіше структурувати речення українською мовою. Завдяки поділу в перекладі можна точно передати перелік груп, до яких застосовуються законні обмеження. Такий підхід робить текст легшим для розуміння, оскільки дозволяє читачеві краще усвідомити ідеї, закладені в оригіналі, та уникнути складних граматичних конструкцій, характерних для англійської мови.

«...the right to express those views freely in all matters affecting the child...» (Season 3, Episode 4).

«...право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що торкаються дитини...»

У цьому реченні використано внутрішній поділ для створення складнопідрядного речення в українському перекладі, що дозволяє уточнити зв'язок між висловлюванням поглядів і конкретними питаннями, які стосуються дитини. Ця трансформація додає українському перекладу точності, дозволяючи зберегти смислову послідовність та логічний зв'язок між частинами речення, що є необхідним у правовому контексті. Переклад чітко вказує на межі застосування права, що підвищує зрозумілість тексту для читача.

Використання внутрішнього поділу під час перекладу серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» демонструє зусилля перекладачів адаптувати складні англомовні юридичні конструкції для української

аудиторії. Це дозволяє не лише зробити текст більш зрозумілим, а й уникнути двозначності, властивої довгим англійським реченням. Поділ сприяє тому, що переклад передає сутність юридичних понять чітко та логічно, що є особливо важливим у судових справах, де кожна деталь може впливати на правову інтерпретацію тексту.

Інтеграція, як тип граматичної трансформації, є важливою для забезпечення лаконічності та точності в юридичних текстах. У цьому дослідженні виявлено, що інтеграція застосовується в основному у формі внутрішньої інтеграції (6%), тоді як зовнішня інтеграція не була використана (0%). Відсутність зовнішньої інтеграції пояснюється необхідністю дотримання структурної простоти та ясності. Пріоритетність прямої побудови речень допомагає уникати складних граматичних конструкцій, що підвищує розуміння тексту, а також сприяє уникненню неоднозначних інтерпретацій у юридичному контексті. Внутрішня інтеграція дозволяє оптимізувати синтаксичну структуру, зробити текст чіткішим і послідовним, зберігаючи при цьому зміст та юридичну точність.

«Promote, where appropriate, the objectives of the present article ...»
(Season 4, Episode 12).

«Сприяють у необхідних випадках досягненню цілей цієї статті...»

У цьому прикладі застосовано внутрішню інтеграцію для перетворення складної структури на простіше речення, що дозволяє зробити текст більш прямим і зрозумілим. У англійській версії конструкція «*where appropriate*» зберігає значення умовності, а в українському перекладі уточнення «у необхідних випадках» надає тексту лаконічності та підвищує його зрозумілість. Завдяки цій трансформації вдається зберегти баланс між точністю юридичного змісту та простотою вираження.

«The measures taken shall not hinder the exercise of these rights and freedoms...» (Season 3, Episode 7).

«Вжиті заходи не перешкоджають здійсненню цих прав і свобод...»

Використання внутрішньої інтеграції в цьому прикладі дозволяє зберегти основне значення та логічну послідовність, але водночас спрощує синтаксис речення. Український переклад зберігає структуру прямої мови та уникнення зайвих підрядних частин, що дозволяє чіткіше відобразити правову концепцію, викладену в тексті, без втрати юридичної точності. Така трансформація є важливою для лаконічності та забезпечення зрозумілості тексту.

Загалом, інтеграція як граматична трансформація відіграє значну роль у перекладі юридичних текстів у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство». Застосування внутрішньої інтеграції дозволяє спростити складні граматичні конструкції та уникнути надмірного синтаксису, що є необхідним для точності та зрозумілості правового перекладу. Завдяки цій трансформації перекладачі можуть уникати зайвих синтаксичних конструкцій, забезпечуючи чіткість та однозначність тексту, що є ключовим у передачі правових аспектів у судових контекстах.

Компенсація, хоч і не є поширеною граматичною трансформацією, відіграє важливу роль у перекладі правових текстів, забезпечуючи відновлення значень, втрачених через відсутність точних еквівалентів у цільовій мові. Її частота становить лише 3%, що пояснюється стандартизацією термінології та високим рівнем точності, необхідної для правового перекладу. Компенсація дає змогу перекладачам зберігати повноту змісту, переносючи значення на іншу частину речення, коли це неможливо зробити в межах однієї фрази. Такий підхід є особливо корисним для точного відтворення правових концепцій, що є необхідним у перекладі судових справ та інших юридичних текстів.

«They shall, however, continue to deal with such cases as they already have under consideration» (Season 2, Episode 11).

«Проте вони продовжують вести ті справи, які вже є в їхньому провадженні».

У цьому прикладі застосовано компенсацію для збереження точності перекладу. Хоча англійська версія акцентує на процесі розгляду справ у юридичному сенсі, перекладач уніфікує зміст, переносить акцент на словосполучення «є в їхньому провадженні», забезпечуючи відновлення правового контексту та зберігаючи структурну цілісність речення. Використання компенсації дозволяє зберегти важливий зміст у контексті української мови без втрати точності.

Компенсація, як показує наведений приклад, є важливою граматичною трансформацією, яка забезпечує точність та цілісність правового змісту, особливо в перекладі таких специфічних текстів, як судові справи у серіалі «Як уникнути покарання за вбивство». Хоча вона застосовується рідко, її використання дозволяє уникнути втрати важливих значень, адаптуючи текст до особливостей мови перекладу, що забезпечує зрозумілість і повноту правового дискурсу для української аудиторії.

На графіку, наведеному нижче, можна прослідкувати частоту застосування граматичних трансформацій.

Рисунок 3.3. Співвідношення різних видів граматичних трансформацій при перекладі юридичної термінології серіалу «Як уникнути покарання за вбивство»

У процесі дослідження перекладу серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» було встановлено, що серед граматичних трансформацій найбільш поширеною є зміна порядку слів у реченні (84%), інші граматичні трансформації не можна назвати поширеними, адже їхні показники досить низькі, серед таких трансформацій є поділ (внутрішній – 7%, зовнішній – 0%), інтеграція (внутрішня – 6%, зовнішня – 0%) та компенсація (3%).

Загалом, граматичні трансформації виявилися менш поширеними порівняно з лексичними, що відображає специфіку юридичного перекладу, орієнтованого на точне передавання термінів та понять. Проте їхнє використання є незамінним для забезпечення повного й адекватного розуміння тексту в українському правовому контексті, що свідчить про важливу роль граматичних трансформацій у досягненні чіткості й відповідності при перекладі.

Висновки до розділу 3

У процесі дослідження лексичних трансформацій, застосованих при перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство», було виявлено, що перекладачі активно використовують різні прийоми для збереження точності, лексичної та культурної адекватності тексту. Оскільки серіал насичений правовими термінами, які у контексті художнього твору потребують динамічності та зрозумілості, лексичні трансформації відіграють тут ключову роль у створенні перекладу, який водночас є точним і зрозумілим для глядача.

Найбільш поширеною трансформацією виявилася контекстуальна заміна. Вона становила 20% від загальної кількості трансформацій, що свідчить про високий рівень необхідності адаптувати значення в залежності від контексту. Другим за частотністю застосуванням став вибір варіантного відповідника (15%), який особливо ефективно працює при перекладі термінів

з декількома варіантами українських відповідників. Також значне місце займають транскодування, калькування та додавання слів (відповідно 10%, 10% та 9%). Рідше зустрічаються такі трансформації, як конкретизація, антонімічний переклад, вилучення слів та генералізація.

У ході дослідження перекладу серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» було виявлено, що зміна порядку слів у реченні є найпоширенішою серед граматичних трансформацій, складаючи 84% усіх випадків. Менш поширеними, але важливими трансформаціями залишаються поділ (внутрішній – 7%, зовнішній – 0%), інтеграція (внутрішня – 6%, зовнішня – 0%) та компенсація (3%). Хоча їхні показники не є високими, ці трансформації забезпечують додаткову структурну гнучкість і точність. Поділ, зокрема внутрішній, застосовується для деталізації складних правових понять, інтеграція сприяє зменшенню синтаксичних ускладнень, а компенсація відновлює значення, втрачене через міжмовні відмінності.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження засвідчили досягнення мети, розв'язання завдань та слугували підставою для таких висновків:

1) Дослідження теоретичних засад усного перекладу в судових контекстах показало, що коректне використання юридичної термінології є основою для точності та ефективності правової комунікації. Лексико-семантичні особливості юридичних термінів, такі як полісемія, омонімія, синонімія та антонімія, впливають на однозначність правових текстів і процесів, що вимагає від перекладачів високої обізнаності у правових нюансах. Синхронний та послідовний переклад, будучи основними формами усного перекладу, забезпечують можливість ефективної міжмовної комунікації в правових та судових контекстах, особливо під час міжнародних судових процесів. Таким чином, чітка й ефективна передача юридичних понять через усний переклад є ключовою для підтримки глобальної правової взаємодії та розуміння між правовими системами різних країн.

2) Дослідження труднощів перекладу судових справ з англійської на українську мову підкреслює складність роботи з юридичними текстами, що насичені унікальними термінами і мовними конструкціями, притаманними лише правничій англійській. Особливості юридичної термінології включають прості, складні та багатокомпонентні терміни, дублети англійського та французького походження і численні латинські вирази, що ускладнює їхню передачу в українському перекладі. Перекладачам необхідно враховувати контекстуальні відмінності термінів та можливі розбіжності в правових системах обох мов, а також використовувати різні перекладацькі трансформації для забезпечення точності й зрозумілості тексту. Методики, такі як калькування, компресія, описовий переклад і створення неологізмів, відіграють ключову роль у подоланні мовних бар'єрів і дозволяють досягти максимальної точності при перекладі судових текстів.

3) Отримані результати аналізу підкреслюють важливість лексичних трансформацій у забезпеченні точності, культурної адаптації та збереження змістовної цілісності перекладеного тексту. Серед аналізованого матеріалу найпоширенішою лексичною трансформацією є контекстуальна заміна (16%), яка дозволяє перекладачам враховувати нюанси правових термінів та забезпечувати точність у передачі змісту. Вибір варіантного відповідника (13%) також виявився важливим, оскільки ця трансформація дозволяє перекладачам підібрати унікальні та точні терміни, що уникають багатозначності та відповідають міжнародним стандартам. Транскодування займає 9% від загальної кількості трансформацій, відіграючи значну роль у забезпеченні узгодженості та адаптації спеціалізованих термінів для української аудиторії. Калькування та додавання слів мають показники 7% і 9% відповідно, що сприяє збереженню юридичної термінології та уточненню значень для досягнення повного розуміння тексту.

Конкретизація значень становить 8%, використовуючи більш детальні та специфічні терміни для уникнення двозначності. Менш поширеними, але все ще важливими трансформаціями є генералізація (2%), яка застосовується для спрощення деталей, антонімічний переклад (4.2%) і вилучення слів (5.1%), які допомагають спрощувати та концентрувати інформацію. Перестановка слів (4.2%) також сприяє природному звучанню українського тексту, зберігаючи правову логіку та послідовність.

Результати цього дослідження свідчать, що використання різних лексичних трансформацій у перекладі серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» не лише забезпечує точність відтворення юридичних понять, але й сприяє їхній доступності для української аудиторії. Такий підхід дозволяє уникнути зайвої складності, зберігаючи всі тонкощі правової мови, що є важливим для чіткого сприйняття юридичних текстів.

4) Проведений аналіз перекладу серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» виявив, що серед граматичних трансформацій найбільш часто використовувалася зміна порядку слів у реченні, яка склала 84% від загальної

кількості. Такий високий показник свідчить про необхідність зміни синтаксичної структури для досягнення точного та зрозумілого викладу, особливо у правовому контексті, де порядок слів може впливати на змістове наповнення й акценти.

Інші граматичні трансформації, хоч і не такі поширені, виконують важливі функції, додаючи структурну гнучкість та адаптивність до перекладу. Зокрема, внутрішній поділ (7%) дозволяє деталізувати й уточнювати правові концепти, що підвищує розуміння складних юридичних термінів. Інтеграція (внутрішня, 6%) зменшує зайві синтаксичні конструкції, що робить текст більш лаконічним і послідовним. Компенсація (3%) відіграє ключову роль у забезпеченні змістовної повноти тексту, відновлюючи важливі значення в іншій частині речення, коли прямий еквівалент відсутній у мові перекладу.

Такий розподіл відображає, що юридичний переклад потребує збереження точності у передачі правових ідей, і лексичні трансформації мають перевагу, бо забезпечують відповідність термінів. Однак, граматичні зміни є важливими для збереження стилістичної та структурної чіткості тексту. Це підтверджує, що граматичні трансформації, попри їхню нижчу частотність, залишаються необхідними, щоб забезпечити повноцінне розуміння тексту українською аудиторією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. *Наукові записки. Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Т. 90: Юридичні науки.* Київ, 2009. С. 39–44.
2. Білоконь К. С. Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови. *Науковий вісник Херсонського університету.* 2018. Вип. 5. С. 55–60.
3. Вербенець М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування. Дис. Київ, 2004. Автореферат. 20 с.
4. Глінка Н. В. Особливості функціонування та прийоми перекладу англійської юридичної термінології в текстах публіцистичного стилю. *Теорія та практика перекладу.* Київ: КПП, 2011. № 6 (ч. 2). С. 31-34.
5. Головня А. В., Щербина А. В., Гастинщикова Л. О. Види усного перекладу та сфери його застосування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2022. Вип 4 (2). С. 12– 18.
6. Дерді Е. Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів. Дис. Київ, 2003. Автореферат. 21 с.
7. Дуднік Г., Оришич Д. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2019. № 43. Том 5. С. 56–58.
8. Єльнікова Н. І. Лексико-семантичні особливості юридичної термінології. *Матеріали міжвузівської конференції «Сучасні проблеми соціально-гуманітарних наук», (Харків, 2 червня 2017 р.) / МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ.* С. 24–27.
9. Згурська В. Г. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство.* 2010. Вип. 23 (2). С. 535-542.

10. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Київ: Наукова книга, 2002. 564 с.
11. Кіщенко Ю. Головні особливості синхронного перекладу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Філологічні науки.* 2010. Вип. 89(1). С. 70–73.
12. Коваль Н. Є. Мовні засоби аргументації в юридичному дискурсі (на матеріалі англійських законодавчих та судових документів). Львів, 2007. 184 с.
13. Корж А.В. Ділова українська мова для юристів. Київ, 2002. 231 с.
14. Кравченко С. П. Лінгвістичні особливості юридичного дискурсу. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.)* / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 58–60.
15. Куца О. Особливості викладання основ послідовного перекладу та перекладацького скоропису. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2015. Вип. 3. С. 92–97. URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/59577> (дата звернення: 31.05.2024).
16. Куц Е. О. Історія розвитку, структурно-семантичні особливості та способи творення кінематографічних термінів англійської мови. *Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць.* Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2015. Вип. 692. С. 308–313.
17. Лахмостова А. І. Структурні особливості англійських та німецьких складних термінів та їх переклад (на матеріалі текстів юридичної тематики). 2020. 63 с.
18. Лисенко О. А. Лінгвістичні аспекти юридичної термінології сучасного законодавства. *Наукові записки Національного університету*

«Острозька академія». Серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 139–142.

19. Логінова Л. В., Осадча М.О. Особливості перекладу англійської юридичної термінології. *Філологічні студії*. 2022. С. 73.

20. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. 280 с.

21. Мазуріна Ю. Лінгвістична термінологія як особлива терміносистема. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2022. № 35. С. 80–91.

22. Максименко Є. С. Національно-культурна специфіка номінації універсальних правових аспектів, що створює наукову картину світу в англійській та американській юридичній термінології. *Мови професійної комунікації: матеріали міжнародної наукової конференції* / за редакцією Е. І. Голованова. Київ: Кафедра, 2006, С. 313–316.

23. Максимов С. Є. Деякі прийоми синхронного перекладу в умовах утрудненої комунікації. *Вісник Сумського державного університету. Сер. Філологічні науки*. 2007. Вип. 2 (1). С. 113–116.

24. Миронова М. С. Особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську. *Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.)* / відп. за вип. В. М. Др'омін ; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса : Фенікс, 2013. Т. 1. С. 653-655.

25. Моїсєєва Н., Савостіна Д. Лексичні труднощі перекладу юридичної термінології. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 10 (86). С. 473-477. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-97>

26. Народова М. І., Петренко О. Д. Функції та структурні особливості юридичних термінів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. Вип. 48 (2). С. 22-25.

27. Нікіфорова С. Особливості юридичної термінології в англійській мові. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Харків: «Право», 2012. С. 173–179.
28. Ніколаєва Т. Особливості здійснення послідовного перекладу. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2018. DOI: 10.24919/2411-4758.2018.140847. (дата звернення: 31.05.2024).
29. Пономарьова Л. А. Мовні засоби юридичного дискурсу. *Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць*. Донецьк, 2008. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=8432> (дата звернення: 23.05.2024).
30. Роль перекладача у сучасному світі. URL: <https://www.litwin.rzeszow.pl/uk/blog/rol-perekladacha-u-suchasnomu-svt> (дата звернення: 31.05.2024).
31. Савчук М. П. Англо-український науково-технічний словник. Київ, 2008.
32. Самойлова Ю., Решитко А. Лінгвістичні особливості юридичного перекладу в контексті міжкультурних відмінностей правових систем. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 207. С. 255–260. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-38>
33. Смирницький Д. Ф. Семантико-стилістичні аспекти функціонування юридичної термінології в економічному аспекті. *Іноземномовний текст за фахом: лінгводидактичні аспекти*. Львів: Світ, 1998. С. 136–141.
34. Солодка А. К. Особливості перекладу юридичних термінів. *International Science Journal of of Education & Linguistics*. 2023. Vol. 2 (4). P. 68-74.
35. Толстик В. А. Проблема класифікації юридичної термінології. *Актуальні проблеми економіки та права*. 2013. № 2 (26). С. 176–182.
36. Хацер Г. О. Терміни-словосполучення в англійському юридичному дискурсі: аналіз композиційних процесів. *Вісник університету*

імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2018. № 1 (15). С. 282–287.

37. Цезар А.Р. Особливості перекладу юридичної термінології. Сучасні проблеми науки. *Гуманітарні науки: тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів: [у 2-х т.]. Т. 2 (м. Київ, 4-7 квітня 2017 р.)*. Національний авіаційний університет. Київ: НАУ, 2017. 374 с.

38. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 4. С. 266–272.

39. Юровський І. М. Про утворення англо-американської юридичної термінології. *Питання романо-германської філології*. 1973. № 2. С. 210–218.

40. Юськів Б. Формування професійно спрямованої міжкультурної комунікації юристів на заняттях з англійської мови. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей / уклад. І. Ю. Сковронська*. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 140 с.

41. Як уникнути покарання за вбивство. URL: <https://userials.pro/749-yak-uniknuti-pokarannya-za-vbivstvo-sezon-1.html> (дата звернення: 27.10.2024).

42. Bast C. Lawyers Should Use Plain Language. *Florida Bar Journal*. 1996. № 10. P. 3–10.

43. Bourguignon M., Nouws B., Van Gerwen H. Translation Policies in Legal and Institutional Settings URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51206/9789461664112.pdf> (дата звернення: 31.05.2024).

44. Butt P. Legalese versus Plain Language. *Amicus Curiae Issue*. 2001. №35. P. 28–32.

45. Cao D. Legal Translation. *Handbook of Translation Studies*. Amsterdam Philadelphia: Jon Benjamin Publishing Company, 2010. Vol. 1. P. 191–195.

46. Capone A., Poggi F. *Pragmatics and law: Philosophical perspectives*. Springer int. publishing, Switzerland, 2016. 179 p.

47. Cohen M. How to Write in Plain English Instead of «Legalese». URL: <http://www.avvo.com/legal-guides/ugc/how-to-write-in-plain-english-instead-of-legalese>. (дата звернення: 23.05.2024).
48. Day J., Krois-Linder A. Translegal. International Legal English. Teacher's Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 320 p.
49. Ewald W. Comparative jurisprudence (II): the logic of legal transplants. *The American Journal of Comparative Law*. 1995. 43(4). P. 489–510. URL: <https://doi.org/10.2307/840604> (дата звернення: 23.05.2024).
50. Galdia M. Legal Linguistics. Peterlang GmbH, Germany, 2009. 189 p.
51. González N. G. Translation Studies and Public Policy. 2022. DOI: 10.1017/9781108616119.010. (дата звернення: 31.05.2024).
52. Heffer C. The Language of Jury 6: A Corpus-Aided Analysis of Legal-Lay Discourse. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. 253 p.
53. How remote simultaneous interpreting works. URL: [https://www.interprefy.com/resources/how-remote-simultaneous-interpretation-works#:~:text=Remote%20Simultaneous%20Interpretation%20\(RSI\)%20is,no%20equipment%20and%20no%20barriers](https://www.interprefy.com/resources/how-remote-simultaneous-interpretation-works#:~:text=Remote%20Simultaneous%20Interpretation%20(RSI)%20is,no%20equipment%20and%20no%20barriers). (дата звернення: 31.05.2024).
54. How to Get Away with Murder. URL: <https://www.imdb.com/title/tt3205802/> (дата звернення: 27.10.2024).
55. Ilynska L., Platonova M. Meaning in translation: Illusion of Precision, Cambridge Scholars Publishing, UK, 2016. 487 p
56. Johnson A. J. Legal discourse: processes of making evidence in specialised legal corpora. *Handbooks of Pragmatics*. De Gruyter Mouton: Berlin, 2014. P. 525–554. URL: <https://eprints.whiterose.ac.uk/90463/3/Legal%20discourse%20Author's%20Accepted%20version.pdf> (дата звернення: 23.05.2024).
57. Kushalnagar P., Paludneviciene R., Kushalnagar R. Video Remote Interpreting Technology in Health Care: Cross-Sectional Study of Deaf Patients' Experiences. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6431824/> (дата звернення: 31.05.2024).

58. Law J., Martin E.A. A Dictionary of Law, Oxford University Press, 2009. 532 p.
59. Martin E. Oxford Dictionary of Law. Fifth Edition. Oxford University Press: Oxford, 2003. P. 200.
60. Phillips A. Lawyers' language. How and why legal language is different. New Youk: Routledge Taylor & Francis Group, 2003. P. 200.
61. Siponkoski N. Translation under Negotiation. URL: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-546-6.pdf (дата звернення: 31.05.2024).
62. Solan L. P., Tiersma P. Speaking of Crime. The Language of Criminal Justice. Chicago: University of Chicago Press, 2005. 264 p.
63. The Importance of Language Translation in Healthcare. URL: <https://translatebyhumans.com/blog/translation-in-healthcare/> (дата звернення: 31.05.2024).
64. The main advantages of telephone interpreting. URL: <https://www.alphatrad.co.uk/news/advantages-telephone-interpreting> (дата звернення: 31.05.2024).
65. Trade Fair And Exhibition Interpretation: Your Gateway to Global Markets. URL: <https://thaonco.com/translation-times/legal/trade-fair-and-exhibition-interpretation-your-gateway-to-global-markets/> (дата звернення: 31.05.2024).
66. What Is Video Remote Interpretation (VRI)? URL: <https://www.argotrans.com/blog/what-is-video-remote-interpretation-vri> (дата звернення: 31.05.2024).